

Záruky Zákonnosti ve veřejné správě

Bc. Petra Manová, DiS.

Bakalářská práce
200x

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Petra MANOVÁ, DiS.**
Studijní program: **N 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná správa a regionální rozvoj**

Téma práce: **Záruky zákonnosti ve veřejné správě**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Charakterizujte principy a význam základních záruk zákonnosti ve veřejné správě.
- Definujte systém základních záruk zákonnosti s důrazem na mechanismus kontroly.

II. Praktická část

- Analyzujte činnost veřejného ochránce práv jako jednoho prvku systému základních záruk zákonnosti.
- Na základě získaných poznatků zhodnoťte současnou právní úpravu a formulujte doporučení k možným změnám.

Závěr

Rozsah práce: **cca 70**
Rozsah příloh:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

- [1] HENDRYCH, D. a kol. Správní právo : obecná část. 7. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009. 837 s. ISBN 97-880-7400-0492.
[2] HRABCOVÁ, D. Moderní veřejná správa a ombudsman. Sborník příspěvků přednesených na vědecké konferenci. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 173 s. ISBN 80-210-3792-X.
[3] HRABCOVÁ, D. Principy dobré správy. Sborník příspěvků přednesených na pracovní konferenci. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 265 s. ISBN 80-210-4001-7.
[4] PRŮCHA, P. Správní právo : obecná část. 7. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 420 s. ISBN 97-880-2104-2766.
[5] SLÁDEČEK, V. Zákon o veřejném ochránci práv: Komentář. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2000. 135 s. ISBN. 80-7179-445-7.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Jana Jurníková, Ph.D.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
Datum zadání diplomové práce: **29. března 2010**
Termín odevzdání diplomové práce: **3. května 2010**

Ve Zlíně dne 29. března 2010

doc. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

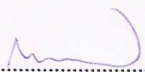

prof. RNDr. René Wokoun, CSc.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 2.5.2010

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cílem mé diplomové práce je shrnout mé poznatky o zárukách zákonnosti ve veřejné správě. V teoretické části je obsažena definice a klasifikace veřejné správy, záruk zákonnosti a kontroly veřejné správy. V praktické části jsem se snažila o analýzu činnosti veřejného ochránce práv v České republice (podněty podané veřejnému ochránci práv a jejich zhodnocení) a malé přiblížení kauzy v Chomutově – exekuce dávek v hmotné nouzi. V závěru jsou shrnuty poznatky o zárukách zákonnosti, veřejném ochránci práv a můj názor na existenci této instituce v našem státě a právním systému, jako takovém.

Klíčová slova:

Veřejná správa, záruky zákonnosti, veřejný ochránce práv, kontrola veřejné správy, ombudsman.

ABSTRACT

The objective of my thesis is to present the results of my research about the integrity of the law in the public sector. The theoretical section includes the definitions and classifications of the public sector, integrity of the law in the public service, and the governance and oversight. In the second part, I offer empirical analysis of the activity of The Public Defender of Rights (Ombudsman) in the Czech Republic, comments submitted to the Ombudsman and their evaluation. I also study a case of the seizure of goods and chattels (including cash) of a financial assistance recipient in Chomutov. In the conclusion of the thesis, I summarize my findings and express my opinion on role of the Office of the Public Defender of Rights in Czech Republic and generally in the legal system.

Keywords:

Public Sector, Integrity of the Law in the Public Sector, The Public Defender of Rights, Public Sector Governance, Oversight of Public Service, Ombudsman.

Touto cestou bych chtěla srdečně poděkovat vedoucí mé bakalářské práce paní JUDr. Janě Jurníkové, Ph. D., za cenné rady a informace a za přístup s maximální vstřícností a ochotou.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 PRINCIPY A VÝZNAM ZÁKLADNÍCH ZÁRUK ZÁKONNOSTI VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ	12
1.1 DEFINOVÁNÍ VEŘEJNÉ SPRÁVY	12
1.2 DEFINOVÁNÍ ZÁRUK ZÁKONNOSTI	13
1.3 PRINCIPY A VÝZNAM ZÁRUK ZÁKONNOSTI.....	14
1.3.1 Hlavní principy dobré správy	14
2 DEFINOVÁNÍ SYSTÉMU ZÁKLADNÍCH ZÁRUK ZÁKONNOSTI S DŮRAZEM NA MECHANISMUS KONTROLY	18
2.1 KONTROLA VEŘEJNÉ SPRÁVY OBECNĚ.....	18
2.2 KONTROLA VNITŘNÍ	19
2.3 KONTROLA VNĚJŠÍ.....	19
2.3.1 Zákonodárny orgán je oprávněn kontrolovat veřejnou správu v nejobecnějším rovině.....	20
2.3.2 Kontrola vykonávána soudy	20
2.3.3 Kontrola vykonávána Nejvyšším kontrolním úřadem.....	21
2.3.4 Kontrola vykonávána správními orgány.....	22
2.3.5 Kontrola vykonávána na základě podání občanů	22
2.3.6 Kontrola vykonávána institutem Veřejného ochránce práv	22
2.4 SPRÁVNÍ DOZOR	22
2.5 PRÁVO NA INFORMACE VE VS	23
2.6 ZRUŠENÍ, ZMĚNA, SISTACE VADNÝCH SPRÁVNÍCH AKTŮ A JINÝCH OPATŘENÍ VE VS.....	23
2.7 UPLATŇOVÁNÍ ODPOVĚDNOSTI ZA PORUŠENÍ PRÁVNÍCH POVINNOSTÍ.....	23
2.8 PŘÍMÉ DONUCENÍ KE SPLNĚNÍ PRÁVNÍ POVINNOSTI.....	24
II PRAKTICKÁ ČÁST	25
3 ANALÝZA ČINNOSTI VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV JAKO JEDNOHO PRVKU SYSTÉMU ZÁKLADNÍCH ZÁRUK ZÁKONNOSTI.....	26
3.1 VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV OBECNĚ	26
3.2 PRAVOMOC	26
3.3 ZVLÁŠTNÍ OPRAVNĚNÍ	27
3.4 PŮSOBNOST	27
3.5 ANALÝZA ČINNOSTI VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV V ROCE 2009.....	29
3.5.1 Základní statistické údaje - údaje o doručených podnětech	29
3.5.2 Základní statistické údaje - údaje o vyřízených podnětech	35
3.5.3 Srovnání s rokem 2008.....	36

3.6	KAUZA CHOMUTOV	38
3.6.1	Vyjádření veřejného ochránce práv ze dne 18.2.2009	39
3.6.2	Vyjádření ombudsmana ze dne 26.8.2009	40
3.6.3	Rozbor situace - Nepřípustnost exekuce dávek, jejich účelové použití	41
4	ZHODNOCENÍ SOUČASNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY A DOPORUČENÍ K MOŽNÝM ZMĚNÁM	42
	ZÁVĚR	44
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	46
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	48
	SEZNAM OBRÁZKŮ	49
	SEZNAM TABULEK	50
	SEZNAM PŘÍLOH.....	51

ÚVOD

Záruky zákonnosti ve veřejné správě jsou souborem právních prostředků, které zabezpečují dodržování zákona a realizaci práva v případě porušování.

Od roku 2001 v České republice funguje instituce Veřejného ochránce práv. Tato instituce vyvolává dva zásadní názory. Jeden názor se veřejného ochránce práv zastává a druhý tuto instituci shledává jako nepodstatnou a nepotřebnou.

Rozhodla jsem se pro toto téma, protože pracuji ve veřejné správě a ombudsman působí jako vnější kontrola veřejné správy.

Tato instituce veřejného ochránce práv působí v ČR již devět let a chtěla bych zhodnotit, zda je tento prvek kontroly potřebný a opodstatněný.

Cílem mé diplomové práce je shrnout mé poznatky o zárukách zákonnosti ve veřejné správě. V teoretické části je obsažena definice a klasifikace veřejné správy, záruk zákonnosti a kontroly veřejné správy. V praktické části jsem se snažila o analýzu činnosti veřejného ochránce práv v České republice (podněty podané veřejnému ochránci práv a jejich zhodnocení) a malé přiblížení kauzy v Chomutově – exekuce dávek v hmotné nouzi. V závěru jsou shrnuty poznatky o zárukách zákonnosti, veřejném ochránci práv a můj názor na existenci této instituce v našem státě a právním systému, jako takovém.

Nedílnou součástí mé práce jsou přílohy. V příloze č. 1 je přehled volby veřejného ochránce práv. V příloze č. 2 je zobrazena organizační struktura veřejného ochránce práv ČR. V příloze č. 3 je přiložen formulář podnětu ochránci se zákonnými náležitostmi a v příloze č. 4 je statistika veřejného ochránce práv v roce 2008. Tato příloha byla i podkladem pro srovnání a zhodnocení mezi statistikou roku 2008 a 2009 v praktické části.

V práci jsem v praktické části použila metodu srovnávací. Zpracování mé diplomové práce vychází z právního stavu k 31. 12. 2009. V práci je převážně použita právní literatura a z velké části přímo vydaná Kanceláří veřejného ochránce práv.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PRINCIPY A VÝZNAM ZÁKLADNÍCH ZÁRUK ZÁKONNOSTI VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ

1.1 Definování veřejné správy

Veřejná správa je všeobecně považována za ústřední pojem jak správního práva, tak správní vědy. Zkoumají ji i státověda, politologie a další vědní obory.

Východiskem jejího vymezení je pojem správy, která bývá chápána jako soubor činností, majících záměrný charakter, které jsou uskutečňovány v relativně trvale organizovaných celcích, v objektivně vymezeném rámci a jež jsou zaměřeny k dosažení určitého cíle a současně jde i o zajištění těch procesů, jimiž se správa uskutečňuje.

Tato charakteristika se vztahuje na správu vůbec, tedy jak veřejnou tak soukromou. Rozdíl mezi nimi lze spatřovat, zejména v tom, že veřejná správa je vykonávána ve veřejném zájmu, jsou jí zajišťovány, uskutečňovány a vykonávány veřejné záležitosti těmi, kteří tuto činnost uskutečňují jakožto právem stanovenou povinnost, a to pouze v mezích stanovených zákony, přičemž její akty se mohou týkat i subjektů, které jí nejsou instančně, služebně nebo jinak podřízeny. Naproti tomu soukromá správa je vykonávána v zájmu soukromém, týká se soukromých záležitostí a nemá charakter veřejnoprávních povinností. Zavazovat může jen osoby, které jsou v zaměstnaneckém, členském či jiném specifickém vztahu. Pro soukromou správu a její výkon platí, že může vše, co zákon nezakazuje.¹

Veřejná správa je charakterizována mnoha definicemi, a proto bych to shrnula, že je to činnost výkonná, podzákonná a nařizovací. Je vázána zákony a zabezpečuje jejich provádění a uplatňování v praxi. Veřejnou správu lze uplatňovat pouze na základě zákona.

Veřejná správa bývá rozdělena na materiální (funkční) nebo organizační (institucionální). Veřejná správa funkční určuje úkoly a okruhy jejich činností. Veřejná správa institucionální je vymezena podle toho, kdo tuto správu vykonává (který orgán, úřad).

¹ KOLEKTIV AUTORŮ. Úvod do regionálních věd a veřejné správy. Vyd. 4. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2004.

VS vyžaduje dodržování principu ústavnosti a zásad zákonnosti (legality a legitimacy). Toto zaručuje, že právní úprava organizace garantuje zákonnou realizaci cílů a úkolů, které uskutečňují prostřednictvím činností státních nebo jiných veřejných institucí. Zákonnost se uplatňuje v legislativě a při aplikaci práva.

1.2 Definování záruk zákonnosti

Právní záruky ve veřejné správě všeobecně nazýváme jako záruky zákonnosti. Záruky zákonnosti jsou jedna ze zásadních věcí při fungování veřejné správy. Zákonnost je souhrn právních prostředků, které zabezpečují, že orgány veřejné správy budou jednat na základě práva a v souladu s ním. Jedná se o základní práva a svobody občanů podle Listiny základních práv a svobod a dalších právních předpisů.

Záruky zákonnosti je celý soubor právních prostředků, který ubezpečuje dodržování zákona a realizaci práva, pro případ jeho porušování.

Do systému záruk zákonnosti, resp. právních záruk ve veřejné správě se řadí:

- právo na přístup k informacím,
- petice a stížnosti,
- ochrana před nezákonnými právními předpisy,
- soudní ochrana před nezákonným správním aktem (rozhodnutím),
- ochrana proti zásahům, které nejsou rozhodnutím,
- ochrana před nezákonnou nečinností,
- ochrana před jinou nezákonnou nečinností veřejné správy,
- trestní odpovědnost funkcionářů a úředníků,
- organizace ochrany veřejného zájmu.²

Specifické a svým způsobem klíčové postavení v systému právních záruk ve veřejné správě zaujímá kontrola veřejné správy, a to zejména tím, že jejím prostřednictvím a na základě jí zjištěných výsledků se v mnohých případech vytvářejí předpoklady pro uplatnění ostatních právních záruk, které přes tento společný vztah ke kontrole však vždy plní svébytné a relativně samostatné poslání. Mimo to jde kontrola v jistém smyslu nad rámec kontroly zákon-

² HENDRYCH, D. a kol. Správní právo – obecná část. 7. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009.

nosti, neboť jejím předmětem může být, a zpravidla také je, i účelnost a hospodárnost veřejné správy.³

1.3 Principy a význam záruk zákonnosti

Zákonnost se ve veřejné správě projevuje:

- požadavkem přesného a přísného dodržování a plnění obsahu právních norem všemi subjekty správního práva,
- uskutečňováním funkcí veřejné správy příslušnými metodami a formami realizace výlučně na základě zákonů a při přísném respektování zákonných práv a svobod občanů,
- poskytováním právní ochrany subjektům správního práva v jejich právním postavení.⁴

Záruky zákonnosti by měly pomáhat ve veřejné správě k dodržování „dobré správy“.

1.3.1 Hlavní principy dobré správy⁵

1. Dodržování právního řádu

Princip obsahuje povinnost úřadu postupovat v souladu s právním řádem ČR jako celkem a vykládat právní předpisy podle jejich smyslu, v souladu s principy dobré správy, s respektem ke stanoviskům nadřízeného úřadu a konstantní judikatuře soudů. Nadřízený úřad zavazuje k poskytování jednoznačných a srozumitelných právních stanovisek podřízeným úřadům. Úředníky zavazuje, aby využívali své pravomoci pouze k účelu, ke kterému jsou jim zákonem svěřeny a aby při užití správního uvážení zohledňovali výhradně objektivní kritéria a relevantní skutečnosti.

2. Nestrannost

Princip požaduje rovné zacházení se všemi osobami, především aby všem byla dána možnost se vyjádřit. Pokud se úřad rozhodne k některému vyjádření v dalším řízení nepřihlížet, vždy takový postup odůvodní. Stížnost osoby na konkrétního úředníka řeší zásadně jiný

³ PRŮCHA, P. Správní právo – obecná část. 7. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007.

⁴ PRŮCHA, P. Správní právo – obecná část. 7. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007.

úředník, než proti kterému stížnost směřuje, a to na základě porovnání tvrzení obou stran a objektivně zjištěných skutečností.

3. Včasnost

Princip zavazuje úřad vyřídit každé podání osoby v rozumném a přiměřeném čase bez zbytečných průtahů, případně vyrozumět osobu o důvodech prodlevy a předpokládaném termínu vydání rozhodnutí. Pokud může mít rozhodnutí úřadu vliv na výsledek jiného řízení, snaží se úřad rozhodnout ještě před ukončením tohoto jiného řízení. U řízení zahajovaných z vlastního podnětu zahájí úřad řízení neodkladně poté, jakmile se dozví o důvodu pro jeho zahájení a dokončí ho v takovém čase, aby bylo plně dosaženo jeho účelu.

4. Předvídatelnost

Princip požaduje po úřadu, aby rozhodoval shodně s tím, jak rozhodoval obdobné případy v minulosti, případně odůvodnil, proč se od své dosavadní praxe v konkrétním případě odchýlil. Úřad také používá v obdobných případech obdobné postupy. Při užití správního uvážení se úřad drží předem daných obecných měřítek a vychází ze spolehlivě zjištěných skutečností. Struktura důležitých dokumentů úřadu je ustálená tak, aby se osoby mohly v těchto dokumentech snadno orientovat.

5. Přesvědčivost

Princip předpokládá, že úřad poskytuje osobě přiměřeně během řízení informace o zjištěných skutečnostech a o jejích povinnostech vůči úřadu a informuje ji o svém budoucím postupu. Úředník přihlíží ve svém ústním a písemném vyjadřování ke komunikačním a intelektuálním schopnostem osoby. Každé rozhodnutí úřadu má přesvědčivé odůvodnění, kde jsou přehledně popsány všechny skutečnosti, ze kterých úřad při přijímání rozhodnutí vycházel, dále způsob, jakým tyto skutečnosti zjistil, a u každé z nich je jednoznačně vysvětleno, jak ji úřad posoudil. Úřad poučí osobu v rozhodnutí o možnosti použití opravných prostředků, a to včetně soudního přezkumu. Úřad podnikne účinné kroky k tomu, aby se osoba, jíž se rozhodnutí týká, o něm dozvěděla.

⁵ HRABCOVÁ, Dana. *Principy dobré správy*. Sborník příspěvků přednesených na pracovní konferenci. Brno: Masarykova univerzita, 2006. (příspěvek Karla Černína – Principy dobré správy definované veřejným ochráncem práv).

6. Přiměřenost

Na základě tohoto principu úřad zohledňuje při uplatňování svých pravomocí mimořádnou situaci určité osoby a její oprávněné zájmy tak, aby jeho postup nebyl vůči této osobě nepřiměřeně tvrdý. Úřad se vždy snaží volit takové prostředky, které co nejméně zatěžují osoby zúčastněné na řízení a jsou vůči nim šetrné a hospodárné. Z možných řešení k dosažení účelu řízení upřednostňuje úřad to, které nejvíce respektuje práva a právem chráněné zájmy osob. Po osobách požaduje pouze takovou míru součinnosti, která je k dosažení účelu řízení nezbytně nutná.

7. Součinnost

Podle tohoto principu úřad vždy usiluje o komplexní řešení problému osoby. Za tímto účelem naváže v případě potřeby kontakt s jinými úřady, případně zajistí vzájemnou komunikaci a předávání informací mezi svými vlastními odbory či organizačními jednotkami. Úřad je důsledný a udržuje kontakt s každým konkrétním případem či problémem až do jeho faktického vyřešení.

8. Odpovědnost

Princip požaduje po úřadu, aby se nevyhýbal posouzení předběžné otázky nebo přijetí rozhodnutí ve věci, která spadá do jeho působnosti. Ke všem námitkám a návrhům osob se úřad ve svém rozhodnutí jednoznačně vyjádří. V případě, že úřad udělá chybu, jasně a výslovně tuto chybu přizná, písemně se za ni osobě omluví a přijme účinná opatření k nápravě.

9. Otevřenost

Princip, podle něhož úřad umožní osobám nahlížet do všech úředních dokumentů a pořizovat si jejich kopie. Toto oprávnění osob omezí pouze do té míry, jakou vyžaduje ochrana osobních údajů, soukromí, oprávněných zájmů jiných osob, utajovaných skutečností, obchodních tajemství nebo jiné zákonné limity. Úřad pečlivě dodržuje spisový pořádek a vede záznamy o příchozí a odchozí poště, takže je schopen jednotlivé dokumenty vyhledat. Na dokumentech úřadu je vždy uvedeno jméno úředníka, který dokument vypracoval, a telefonický či e-mailový kontakt na něj. Budova úřadu je vybavena informačním systémem, který umožňuje snadnou orientaci osob uvnitř a zaručuje možnost identifikace jednotlivých úředníků na jejich pracovištích. Úřední deska úřadu je umístěna na snadno dostupném místě, je zřetelně označena a přehledně členěna.

10. Vstřícnost

Princip zavazuje úředníky, aby se chovali k osobám s respektem a zdvořilostí. Úřad se vždy snaží pomoci osobě dosáhnout cíle, který sleduje svým podáním, a teprve v případě, že to není možné, protože tomu brání zákon nebo oprávněný zájem jiné osoby, úřad podání odmítne. Úřad věnuje všem sdělením osob náležitou pozornost a na všechna podání řádně odpovídá, s výjimkou podání opakovaných a nepřinášejících nové skutečnosti a podání anonymních.

2 DEFINOVÁNÍ SYSTÉMU ZÁKLADNÍCH ZÁRUK ZÁKONNOSTI S DŮRAZEM NA MECHANISMUS KONTROLY

2.1 Kontrola veřejné správy obecně

Veřejná správa musí obsahovat i prvek kontrolní. Cílem kontroly veřejné správy je zjistit skutečnosti rozhodné pro posouzení dodržování zákonnosti při jejím výkonu, porovnat je v konkrétním případě se zákonem stanovenými normami činnosti správního úřadu, vyhodnotit případné rozdíly od těchto norem při zjištění porušení zákonnosti navrhnout či přijmout odpovídající prostředky nápravy.

Kontrolu výkonu veřejné správy lze rozdělit následně:

1. Kontrola právní
 - Kontrola přímá vnitřní a vnější
 - Kontrola právní nepřímá - judikatura soudní
2. Kontrola mimoprávní
 - Sdělovací prostředky
 - Občanská sdružení a nestátní organizace
3. Kontrola zastupitelskými sbory.⁶

Kontrola veřejné správy ve svém obecném pojetí zajišťuje provádění veškerých potřebných činností v odpovídajícím rozsahu, směru a čase. Kontrolou se zjišťuje, nakolik odpovídá existující stav tomu, co býti mělo nebo býti má, zjišťují se příčiny nesplnění příslušných povinností, a ze zjištěného stavu se vyvozují závěry a stanoví příslušná opatření.⁷

Funkce kontroly veřejné správy můžeme vymezit jako funkce poznávací, zjišťovací, porovnávací a hodnotící nebo funkce nápravné.

U kontroly nelze předvídat vývoj a tak správně stanovit budoucí cíle. Umožňuje již v průběhu kontroly zjišťovat a odstraňovat nedostatky a tím ovlivňovat výsledek kontroly.

⁶ ONDRUŠ, Radek. *Správní řád : nový zákon s důvodovou zprávou a poznámkami*. Praha: Linde, 2005. (Kapitoly ze správního práva XI. - Záruky zákonnosti a kontrola veřejné správy).

⁷ PRŮCHA, P. *Správní právo – obecná část*. 7. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007.

Kontrola obecně i kontrola veřejné správy musí být systematická. Nekoordinovaná kontrolní činnost může narušovat pravidelné činnosti a povinnosti kontrolovaného subjektu. Proto se do kontroly jako takové, zavádí určitý systém, který koordinuje práci různých kontrolních orgánů a přesně vymezuje jejich pravomoci, povinnosti a oprávnění.

Kontrola veřejné správy může být preventivní nebo předběžná, průběžná a následná.

Kontrola ve veřejné správě je důležitý prvek, protože mimo kontrolu záruk zákonnosti sleduje též dodržování účelnosti a hospodárnosti.

2.2 Kontrola vnitřní

Vnitřní (interní) kontrola bývá prováděna správními orgány, které jsou v hierarchických vztazích nadřízenosti a podřízenosti. Kontrola bývá zaměřena na účelnost, hospodárnost a zákonnost.

Správní kontrola může být zaměřena na činnost správních orgánů ve vztazích hierarchické nadřízenosti a podřízenosti, včetně kontroly prováděné uvnitř jednotlivých orgánů veřejné správy nebo na plnění povinností subjektů správního práva mimo příslušné hierarchické vztahy veřejné správy.

2.3 Kontrola vnější

Vnější kontrola veřejné správy je prováděna zákonem zřízenými státními orgány, které nejsou součástí veřejné správy a nejsou na ní při výkonu své kontrolní činnosti závislé. Případné funkční spojení těchto orgánů se správními úřady, které například vykonávají jejich správu nelze považovat za zásah do jejich kontrolní nezávislosti. Kontrolní orgány vykonávají kontrolu výkonu konkrétních úseků veřejné správy, kdy při zjištění nezákonnosti výkonu veřejné správy jsou tyto povinny učinit opatření k jejich nápravě. Základním rysem vnější kontroly je samostatnost jejího výkonu, kdy kontrolující orgán vykonává aktivním způsobem kontrolu v rámci své pravomoci a při zjištění porušení zákonnosti činí opatření k jejich nápravě. Při výkonu své kontrolní působnosti není omezen žádnými vněj-

šími vlivy a výkon této působnosti probíhá nezávisle na vůli účastníků řízení.⁸

Představitelem orgánu vnější kontroly veřejné správy byla do roku 1994 prokuratura, která dohlížela na dodržování zákonnosti při výkonu veřejné správy. Od roku 1994 tuto funkci převzalo státní zastupitelství a po vzniku veřejného ochránce práv, tato kontrola spadla do jeho působnosti.

Vnější (externí) kontrola může být prováděna:

- zákonodárným orgánem (převážně zastupitelskými orgány),
- soudy,
- Nejvyšším kontrolním úřadem,
- správními orgány,
- na základě podání občanů,
- institutem Veřejného ochránce práv.

Kontrola vykonávána zákonodárným orgánem (převážně zastupitelskými orgány)

2.3.1 Zákonodárný orgán je oprávněn kontrolovat veřejnou správu v nejobecnějším rovině.

V konkrétních vztazích pak zákonodárnému orgánu přísluší kontrolovat činnost vlády jako takové i činnost jejích jednotlivých členů.

Kontrolou, kterou vykonává zastupitelský orgán, se rozumí kontrola prováděna zastupitelstvy obcí a krajů ve vztahu k dalším orgánům obcí a krajů. Tato kontrola je součástí realizace mocenských oprávnění a vztahuje se pouze k činnosti orgánů obcí a krajů při výkonu samostatné působnosti.

2.3.2 Kontrola vykonávána soudy

Kontrola veřejné správy vykonávaná soudy vyjadřuje ústavně zakotvené právo na soudní ochranu. Kontrola veřejné správy, je především věcí správního soudnictví.

⁸ ONDRUŠ, Radek. *Správní řád : nový zákon s důvodovou zprávou a poznámkami*. Praha: Linde, 2005. (Kapitoly ze správního práva XI. - Záruky zákonnosti a kontrola veřejné správy).

Správní soudnictví je specifické tím, že se vyznačuje obsahovým vztahem ke správě. Funkce správního soudnictví je poskytování soudní ochrany veřejným subjektivním právům, majícím v příslušných souvislostech svůj původ v reálných výstupech činnosti orgánů veřejné správy, i v jiných projevech či dopadech chodu.⁹

Soudní kontrola má v systému záruk zákonnosti své opodstatnění, ale také zaujímá speciální postavení.

Správní soudnictví má u nás historické tradice. Do roku 1952 mělo i své institucionální postavení a bylo realizováno nejvyšším správním soudem.

Správní soudnictví rozhoduje o:

- žalobách proti rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy,
- ochraně proti nečinnosti správního orgánu,
- ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu,
- kompetenčních žalobách,
- ve věcech volebních a věcech místního referenda,
- ve věcech politických stran a politických hnutí,
- o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho částí pro rozpor se zákonem.¹⁰

2.3.3 Kontrola vykonávána Nejvyšším kontrolním úřadem

NKÚ je nezávislý kontrolní orgán, který je zřízen na základě ústavy. Jeho činností je kontrola hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu.

Úřad vykonává kontrolu:

- hospodaření se státním majetkem,
- státního závěrečného účtu,
- plnění státního rozpočtu,
- hospodaření s prostředky poskytnutými ze zahraničí, za které převzal záruky stát,
- vydávání a umořování státních cenných papírů,
- zadávání státních zakázek.

⁹ PRŮCHA, P. Správní právo – obecná část. 7. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007.

¹⁰ PRŮCHA, P. Správní právo – obecná část. 7. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007.

NKÚ vykonává kontrolu organizačních složek státu, právnických a fyzických osob. Provádí také kontrolu hospodaření České národní banky.

Kontrola prováděna nejvyšším kontrolním úřadem by měla být zaměřena na zjišťování, zda je kontrolovaná činnost v souladu s právními předpisy, pokud je věcně a formálně správná a současně posuzuje účelnost a hospodárnost.

NKÚ zpracovává a předkládá Poslanecké sněmovně stanovisko ke zprávě o průběžném plnění státního rozpočtu a státnímu závěrečnému účtu.

2.3.4 Kontrola vykonávána správními orgány

Kontrola vykonávaná správními orgány je především státní kontrola vykonávaná ministerstvy a ostatními ústředními orgány státní správy, kontrola místními orgány státní správy a obcemi, kontrola ostatních orgánů státní správy.

2.3.5 Kontrola vykonávána na základě podání občanů

Kontrola vykonávaná na základě podání občanů se dělí na individuální podání a kolektivní podání.

Individuální podání je z iniciativy občanů, ve smyslu jejich politických práv zaručených Ústavou. Stížnost lze podávat převážně proti nevhodnému chování úředních osob nebo proti vlastnímu postupu správního orgánu.

Kolektivní podání jsou stížnosti, které mají povahu peticí a jejich právní úprava se řídí zákonem o petičním právu.

2.3.6 Kontrola vykonávána institutem Veřejného ochránce práv

Veřejný ochránce práv je monokratickým nezávislým a nestranným státním orgánem, který stojí mimo veřejnou správu a není úřadem. Ze zákona má povinnost kontrolovat činnost veřejné správy a dohlížet na ni.

2.4 Správní dozor

Administrativní dozor se zaměřuje převážně na účelnost, hospodárnost i zákonnost v činnosti subjektů, které nejsou hierarchicky podřízeny daným správním orgánům. Osoby pověřené výkonem administrativního dozoru mohou být i dané zákonem například lesní

stráž, myslivecká stráž. Mohou vstupovat do všech prostor, provozoven, které souvisí s vykonávanou službou, dále mohou nahlížet do dokladů a evidencí týkajících se dozоровané činnosti.

2.5 Právo na informace ve VS

Právo na informace, či na svobodný přístup k informacím ve veřejné správě patří k politickým právům zaručených Ústavou.

Zákon stanovuje základní náležitosti žádosti o poskytnutí informace, postup při jejím podávání a vyřizování, zakotvuje možnost odvolání proti rozhodnutí o odmítnutí žádosti, včetně přezkumu tohoto rozhodnutí soudem a upravuje hrazení nákladů spojených s poskytnutím informace povinným subjektem. Součástí zákonného řešení je i prolomení principu mlčenlivosti zaměstnanců povinných subjektů tak, aby povinnost mlčenlivosti nebránila realizaci zákona o svobodném přístupu k informacím. Proto je mlčenlivost omezena tak, že se nevztahuje na poskytování těch informací, jejichž zpřístupnění zákon o svobodném přístupu k informacím umožňuje.¹¹

Zákon upravuje základní podmínky, jak mají být informace poskytovány a zároveň podmínky přístupu k těmto informacím.

2.6 Zrušení, změna, sistance vadných správních aktů a jiných opatření ve VS

Většina těchto vad je takové povahy, že samy o sobě ještě nezakládají neplatnost, či neúčinnost aktu nebo opatření. Vyžadují nápravu sjednávanou dalším postupem správních orgánů.

2.7 Uplatňování odpovědnosti za porušení právních povinností

Správněprávní odpovědnost je ochranný institut správního práva a zároveň ovlivňuje efektivnost veřejné správy. Odpovědnost upravená normami správního práva je jednou z významných záruk zákonnosti a zároveň i jednou z forem realizace správního práva.

Zvláštním případem odpovědnosti s bezprostředním vztahem k veřejné správě a postavení a činnosti jejich pracovníků je odpovědnost státu a územních samosprávných celků za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.¹²

2.8 Přímé donucení ke splnění právní povinnosti

Mezi záruky zákonnosti patří i prostředky přímého donucení ke splnění povinnosti. Tímto prostředkem je exekuce správního rozhodnutí. Exekuce slouží k vynucení existující dobrovolně nesplněné povinnosti uložené správním rozhodnutím.

¹¹ PRŮCHA, P. Správní právo – obecná část. 7. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007.

¹² PRŮCHA, P. Správní právo – obecná část. 7. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 ANALÝZA ČINNOSTI VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV JAKO JEDNOHO PRVKU SYSTÉMU ZÁKLADNÍCH ZÁRUK ZÁKONNOSTI

3.1 Veřejný ochránce práv obecně

Chrání osoby před jednáním úřadů a dalších institucí, pokud je toto jednání v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy nebo jsou úřady nečinné. Provádí také preventivní systematické návštěvy míst, kde mohou být lidé omezováni na svobodě, a usiluje o respektování jejich základních práv. Ochránce rovněž přispívá k prosazování práva na rovné zacházení a ochraně před diskriminací.

Ochránce je volen Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR na období 6 let z kandidátů navržených prezidentem a Senátem. Zvolen může být pouze na dvě bezprostředně po sobě jdoucí funkční období.

Ze své činnosti se ochránce zodpovídá Poslanecké sněmovně PČR.

Ochránce má jednoho zástupce voleného Poslaneckou sněmovnou PČR stejným způsobem a se stejnými podmínkami, jako je tomu u ochránce.

Zástupce zastupuje ochránce v době jeho nepřítomnosti a zákon ochránci umožňuje pověřit ho výkonem části své působnosti. Aktuálně jde např. o oblasti životního prostředí, zdravotnictví, dávek státní sociální podpory, zaměstnanosti či ochrany osobních údajů a poskytování informací.

Veškerá šetření vede ochránce, případně jeho zástupce, osobně a je to výhradně ochránce, resp. jeho zástupce, kdo vydává stanoviska či zprávy o výsledcích šetření.

Sídlem ochránce je Brno.

3.2 Pravomoc

Zákon poskytuje ochránci rozsáhlá oprávnění provádět v jednotlivých věcech nezávislá šetření, nedává mu však právo nahrazovat činnost orgánů státní správy, a proto nemůže měnit nebo rušit jejich rozhodnutí. Při zjištění pochybení však může požadovat od úřadů či

institucí, aby zjednaly nápravu. Významným oprávněním veřejného ochránce práv je, že není vázán návrhy stěžovatelů a může rozhodnout o zahájení šetření i z vlastní iniciativy.¹³

3.3 Zvláštní oprávnění

Ochránce je oprávněn doporučit vydání, změnu nebo zrušení právního nebo vnitřního předpisu. Doporučení podává úřadu, jehož působnosti se týká, a jde-li o nařízení nebo usnesení vlády nebo zákon, vládě. Úřad je v takovém případě povinen do 60 dnů sdělit své stanovisko k doporučení. Ochránce je dále oprávněn navrhnout nejvyššímu státnímu zástupci podání žaloby k ochraně veřejného zájmu.

Ochránce podává každoročně do 31. března Poslanecké sněmovně souhrnnou písemnou zprávu o své činnosti za uplynulý rok; zpráva je sněmovní publikací. Poslanecká sněmovna projednává zprávy a informace předložené ochráncem. Ochránce je oprávněn zúčastnit se schůze Poslanecké sněmovny a jejího orgánu, jedná-li se o věcech týkajících se jeho působnosti, i když schůze nebo její část byla prohlášena za neveřejnou. Požádá-li o slovo, bude mu uděleno. Uvedenou zprávu současně zasílá Senátu, prezidentu republiky, vládě a ministerstvům a jiným správním úřadům s působností pro celé území státu a vhodným způsobem ji zveřejňuje.

Ochránce soustavně seznamuje veřejnost se svou činností a s poznatky, které z jeho činnosti vyplynuly. Zprávy z návštěv zařízení včetně obdržení vyjádření a vybrané zprávy o ukončených šetřeních v jednotlivých věcech ochránce vhodným způsobem zveřejňuje.¹⁴

3.4 Působnost¹⁵

Veřejný ochránce práv v České republice působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí, vykonávajících státní správu, pokud je takové jednání:

- v rozporu s právem,
- právu sice neodporuje, ale je jinak vadné či nesprávné, a tedy neodpovídá principům demokratického právního státu a principům dobré správy

¹³ MANOVÁ, Petra. Veřejný ochránce práv. Zlín, 2008. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati.

¹⁴ <http://www.mesec.cz/clanky/ombudsman-kdy-a-s-cim-vam-muze-pomoci/>

¹⁵ <http://www.ochrance.cz/verejny-ochrance-prav/pusobnost-verejneho-ochrance-prav/>

- jsou-li tyto orgány nečinné

Ochránce je oprávněn zabývat se stížnostmi, které směřují proti činnosti:

- ministerstev a jiných správních úřadů s působností pro celé území České republiky a správních úřadů jim podléhajících,
- orgánů územní samosprávy (tj. obce a kraje), ale pouze při výkonu státní správy, nikoli tam kde rozhodují ve vlastní působnosti (samospráva)
- České národní banky, pokud působí jako správní úřad,
- Rady pro rozhlasové a televizní vysílání,
- Policie České republiky s výjimkou vyšetřování, kdy působí v trestním řízení
- Armády České republiky a Hradní stráž,
- Vězeňské služby České republiky,
- zařízení, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova a ochranné léčení,
- zdravotních pojišťoven,
- orgánů soudu a státního zastupitelství při výkonu státní správy (zejména otázka průtahů v řízení, nečinnosti soudů a nevhodného chování soudců), nikoliv proti samotnému rozhodnutí soudu nebo státního zástupce.

Ochránce může vést nezávislá šetření, ale nemůže nahrazovat činnost orgánů státní správy a nemůže rušit nebo měnit jejich rozhodnutí. Při zjištění pochybení však může od úřadů či institucí požadovat, aby zjednaly nápravu.

Ochránce může zahájit šetření i z vlastní iniciativy (např. na základě informací z médií).

Od roku 2006 vykonává dohled nad dodržováním práv osob omezených na svobodě. Provádí systematické preventivní návštěvy zařízení, kde jsou nebo mohou být osoby drženy na základě rozhodnutí či příkazu orgánu veřejné moci (např. soudu) nebo z důvodu závislosti na poskytované péči (především z důvodu věku, zdravotního stavu, sociální situace atp.). Jde například o policejní cely, věznice, azylová zařízení, léčebny dlouhodobě nemocných, zařízení pro seniory, psychiatrické léčebny, zařízení ústavní výchovy aj.

V roce 2008 získal ochránce zvláštní oprávnění v oblasti státní správy soudnictví – právo navrhnout zahájení kárných řízení proti předsedům a místopředsedům soudu v případě, že porušují povinnosti spojené s výkonem jejich funkcí.

Schválením antidiskriminačního zákona v roce 2009 se ochránce stal orgánem pomáhajícím obětem diskriminace.

Uvedené zákonné vymezení působnosti nedává ochránci právo vstupovat do soukromoprávních vztahů či sporů (včetně sporů mezi zaměstnanci a zaměstnavateli, i když jejich zaměstnavatelem je státní úřad). Jedinou výjimkou jsou stížnosti na diskriminační jednání – v těchto případech ochránce může zasahovat i v soukromoprávní sféře.

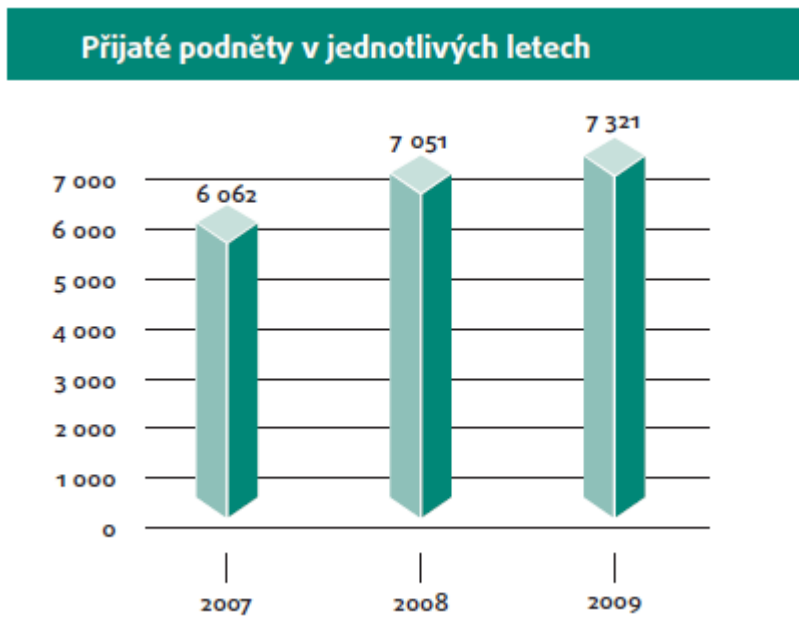
Ochránce také nemůže zasahovat do rozhodovací činnosti soudů, není odvolacím místem proti jejich rozhodnutí a není oprávněn zasahovat do činnosti výslovně vyjmenovaných institucí:

- Soudy všech stupňů a typů v jejich rozhodovacích pravomocích,
- Rozhodovací činnost státních zastupitelství,
- Parlament, prezident republiky a vláda,
- Nejvyšší kontrolní úřad,
- zpravodajské služby České republiky,
- orgány činné v trestním řízení.

3.5 Analýza činnosti veřejného ochránce práv v roce 2009

3.5.1 Základní statistické údaje - údaje o doručených podnětech

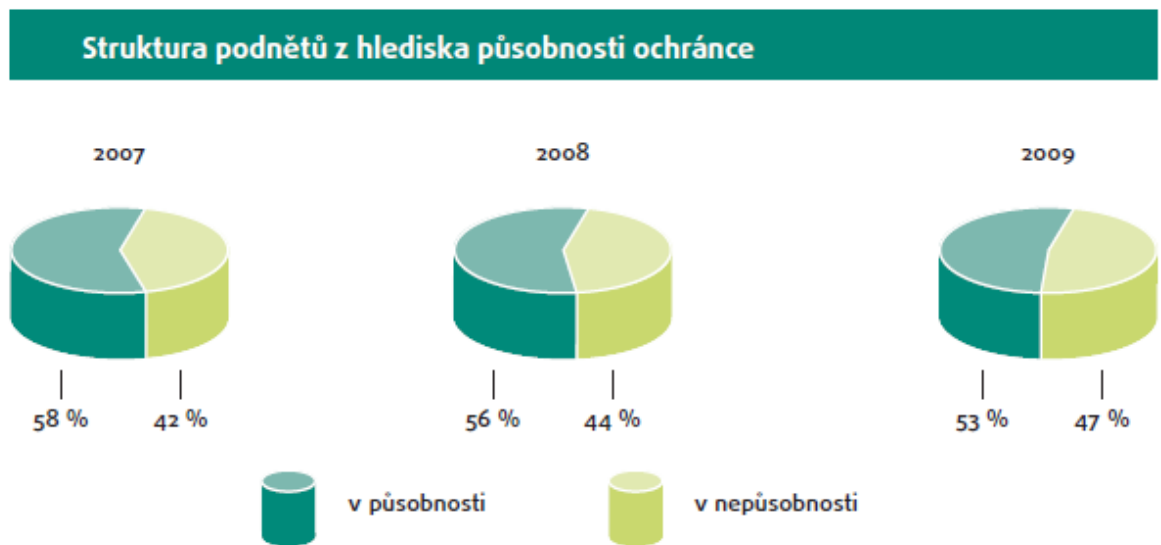
V průběhu roku 2009 bylo ochránci doručeno celkem 7321 podnětů. Kancelář ochránce osobně navštívilo celkem 1381 osob, z nichž 579 využilo možnost podat podnět ústně do protokolu a 802 osobám byla na místě podána právní rada, jakým způsobem mají řešit konkrétní problém (tato podání se nezapočítávají do celkového počtu doručených podnětů). Do počtu podnětů doručených ochránci nebyla a nejsou zahrnuta další podání stěžovatele doručena ochránci v průběhu vyřizování spisu. Srovnání počtu doručených podnětů v minulých letech dokumentuje následující sloupkový graf.

Obrázek 1 - Přijaté podněty v jednotlivých letech

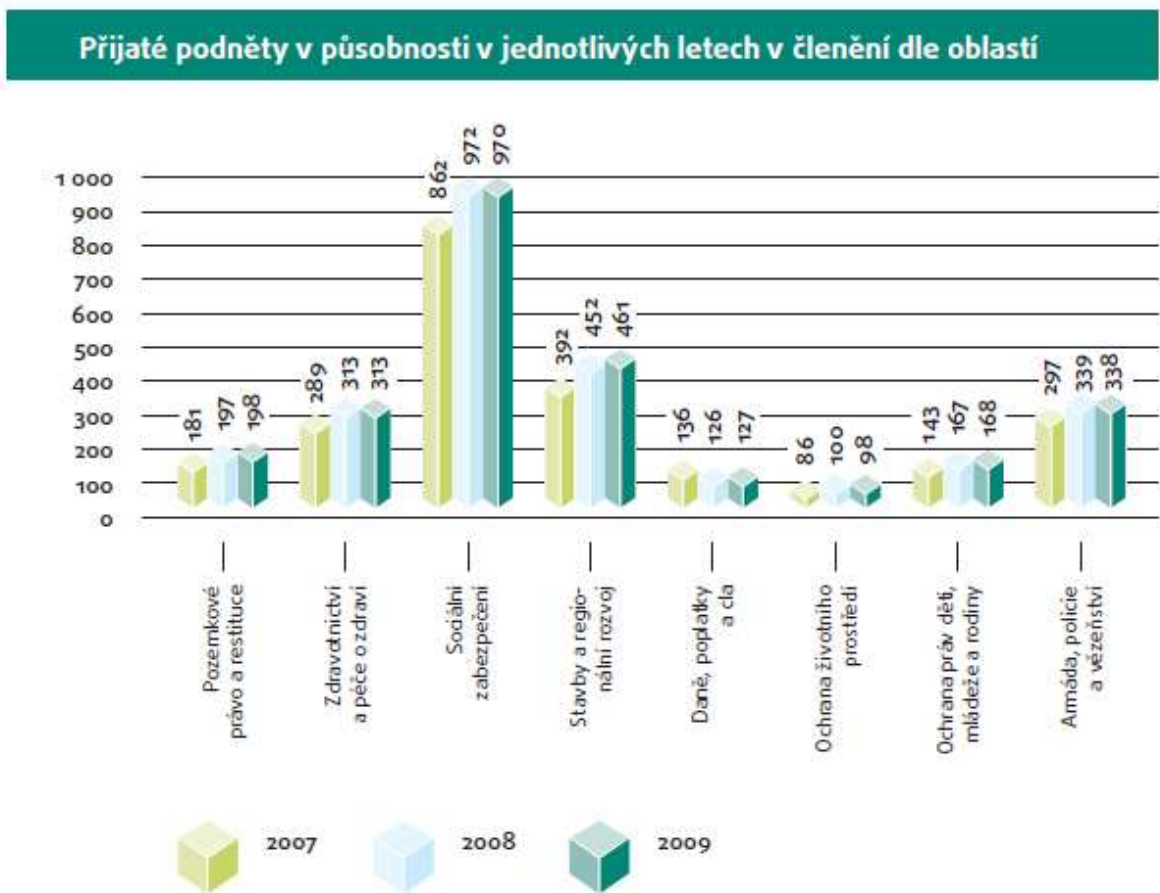
Informační telefonní linky, které slouží k zodpovídání žádostí o jednoduchou právní radu a k dotazům na stav vyřizování podnětu, využilo v uplynulém roce 5433 osob.

Struktura podnětů z hlediska působnosti ochránce se v roce 2009 oproti předchozím letům příliš nezměnila (viz grafické vyjádření). Tak jako v minulých letech převažovaly podněty spadající do působnosti ochránce. V roce 2009 bylo v působnosti 53 % z celkového počtu podnětů, mimo působnost 47 % podnětů.

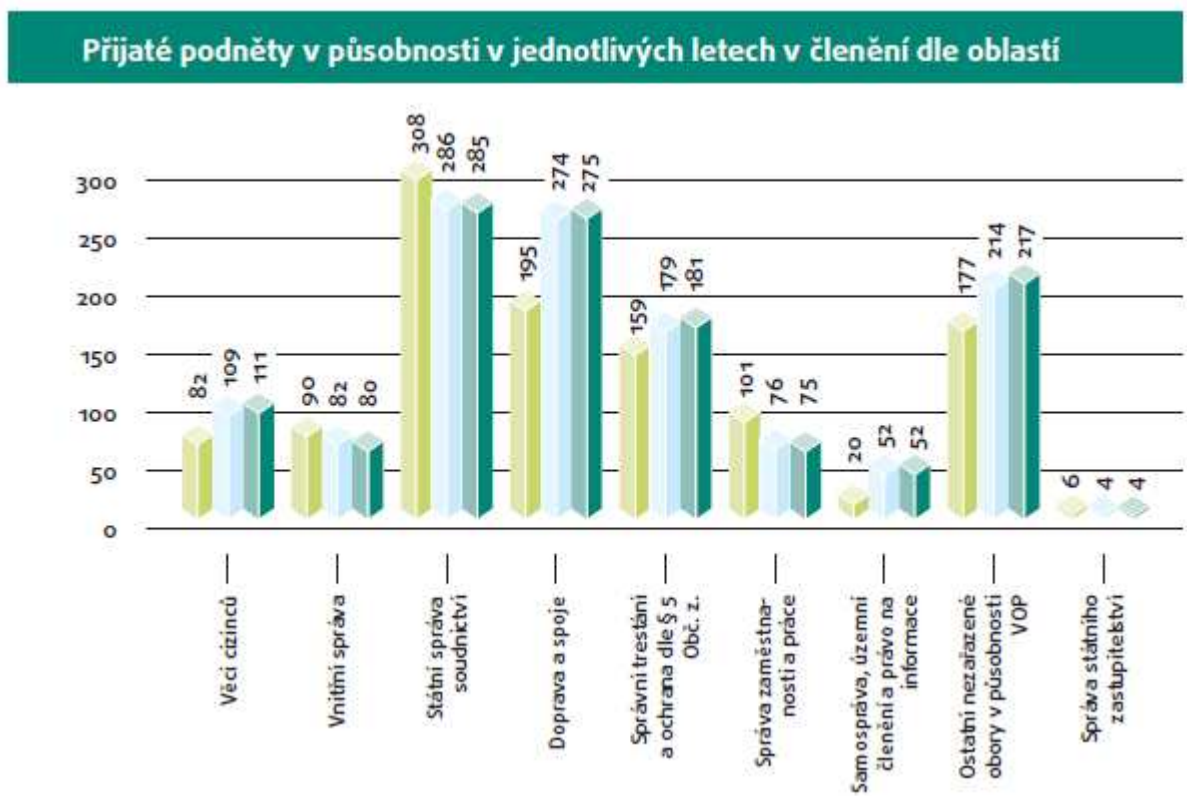

Obrázek 2 - Struktura podnětů z hlediska působnosti ochránce

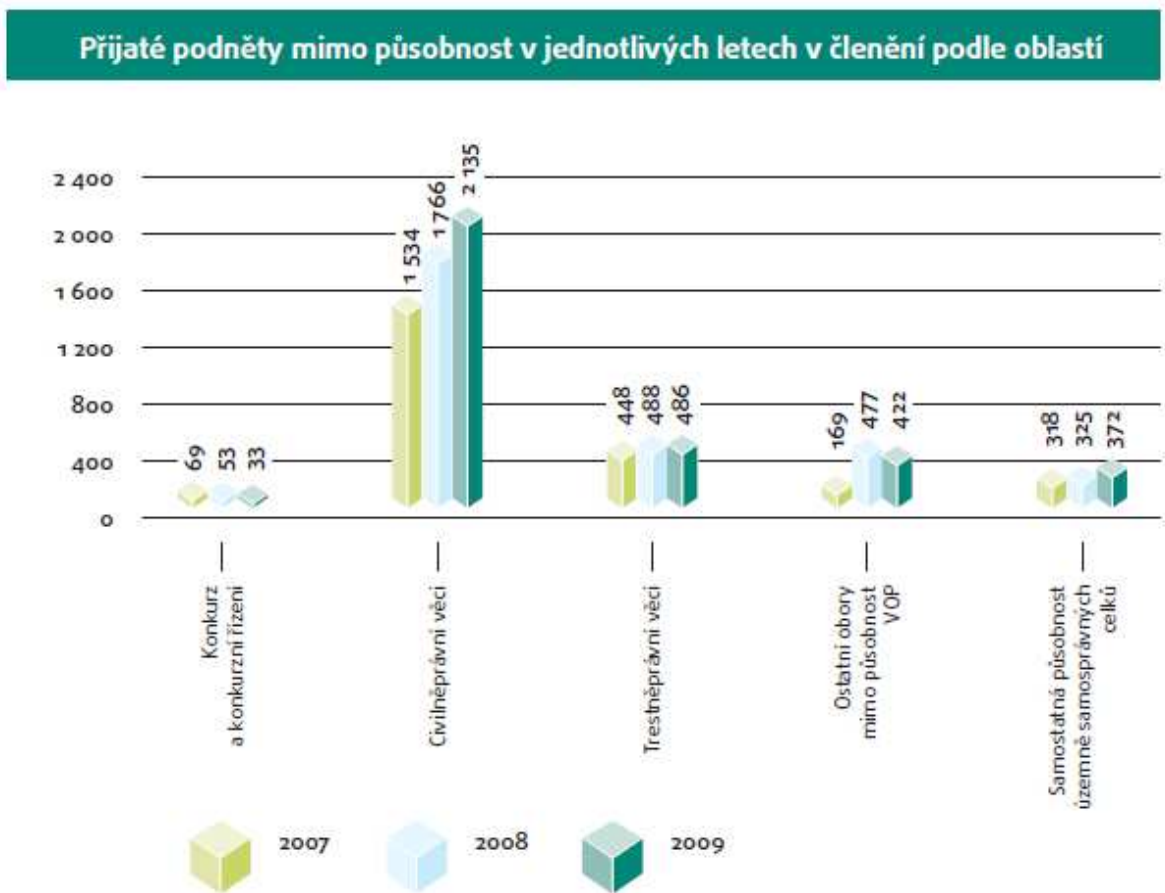
Podněty doručené ochránci jsou tříděny z hlediska jeho působnosti, ale i podle jednotlivých oblastí státní správy. Z grafu na obrázku č. 3 vyplývá, že standardně se na ochrance obrací nejvíce občanů v oblasti sociálního zabezpečení, stavebního řádu, vězeňství, zdravotnictví a státní správy soudů.

Obrázek 3 - Přijaté podněty v působnosti v jednotlivých letech v členění dle oblastí

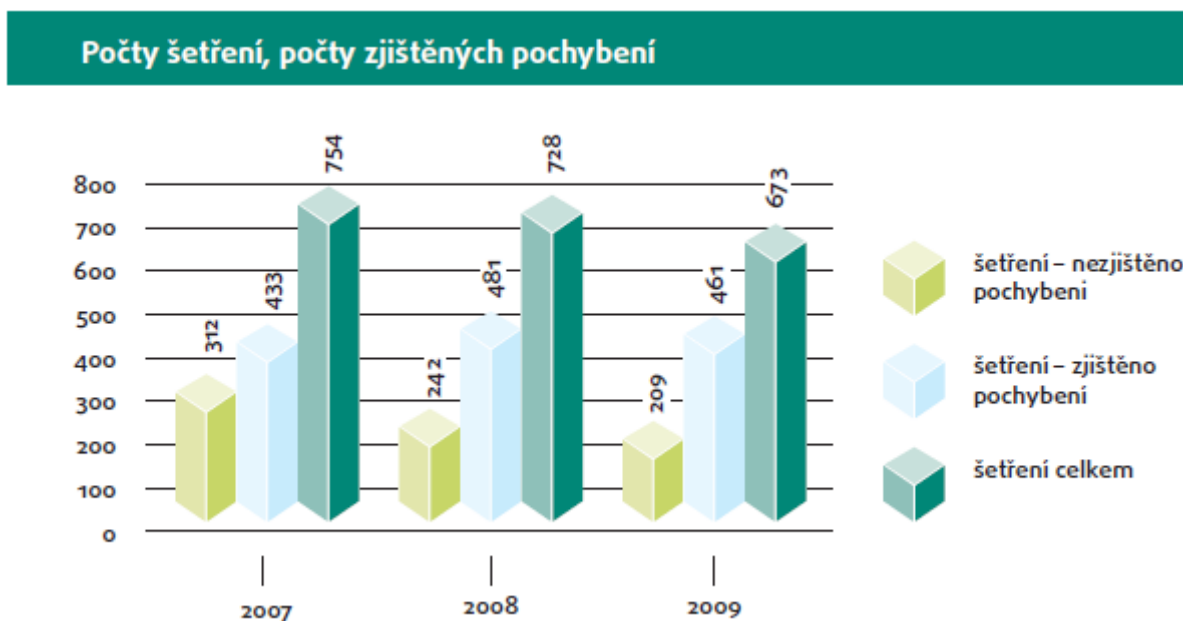

Obrázek 4 - Přijaté podněty v působnosti v jednotlivých letech v členění dle oblastí

Obrázek 5 - Přijaté podněty mimo působnost v jednotlivých letech v členění podle oblastí

V roce 2009 zahájil ochránce celkem 673 šetření, přičemž ve 29 případech využil svého oprávnění zahájit šetření z vlastní iniciativy. Počet takových šetření je na stejné úrovni jako v roce 2008 (šlo také o 29 případů). Jednalo se obdobně jako v minulých letech o problémy obecného charakteru nebo o takové situace, kdy se ochránce o nesprávném postupu úřadů dozvěděl z hromadných sdělovacích prostředků.

Obrázek 6 - Počty šetření, počty zjištěných pochybení

3.5.2 Základní statistické údaje - údaje o vyřízených podnětech

Ochránce v roce 2009 vyřídil celkem 7413 podnětů. Z celkového počtu vyřízených podnětů bylo:

- 575 odloženo. Důvodem odložení byl především nedostatek působnosti. V menší míře se potom jednalo o odložení z důvodu nedoplnění náležitostí podnětu anebo o odložení podnětu pro zjevnou neopodstatněnost;
- 6076 objasněno. V těchto případech ochránce poskytoval stěžovatelům především radu, jak by měli dále postupovat při ochraně svých práv. Ochránce v určitých případech vyřídil podnět formou objasnění s tím, že problém stěžovatele není ojedinělý, a že na základě obdobných podnětů zahájil ochránce ve věci obecnější šetření z vlastní iniciativy.

Ochránce ukončil v roce 2009 celkem 673 šetření s tím, že:

- 209 případů bylo uzavřeno konstatováním, že ochránce nezjistil v postupu úřadu pochybení;
- 461 případů bylo uzavřeno s konstatováním pochybení úřadu, z toho:
 - ve 379 případech úřad sám napravil svá pochybení poté, co ochránce vydal zprávu o šetření;

- v 66 případech úřad svá pochybení sám nenapravitel a ochrance musel vydat závěrečné stanovisko, jehož součástí byl návrh opatření k nápravě (pochybení úřadu tak byla napravena až na základě závěrečného stanoviska);
- v 17 případech úřad svá pochybení nenapravitel ani po vydání závěrečného stanoviska, a ochrance proto využil sankčního oprávnění a o pochybeních úřadu vyrozuměl nadřízený úřad a informoval veřejnost.

Do počtu vyřízených podnětů v roce 2009 je dále třeba započítat 83 případů, kdy stěžovatel vzal svůj podnět zpět, a dále 6 podání, kdy podnět byl svým obsahem opravným prostředkem podle předpisů ve věcech správních nebo soudních (§ 13 zákona o veřejném ochránci práv).

Ochrance v roce 2009 ukončil také 4 tzv. šetření zvláštní důležitosti, jejichž výsledkem by měla být změna správní praxe v určitých oblastech nebo vytvoření legislativního doporučení vládě a Poslanecké sněmovně. Informace, které vyplývají z šetření tohoto typu, jsou obsaženy mj. v komentářích k jednotlivým oblastem statní správy, stejně jako v části VI. (Doporučení Poslanecké sněmovně).

3.5.3 Srovnání s rokem 2008

Když porovnáme statistiku roku 2008 a 2009, tak se z toho dá vyvodit, že ochrance má celkem konstantní čísla a liší se jen v drobných odchylkách. Podobně jsou na tom i oblasti, ve kterých nejčastěji stěžovatelé podávají podněty.

V roce 2008 bylo celkem podáno 7051 podnětů, z toho 1545 podáno osobně v kanceláři ochrance, 706 bylo podáno ústně do protokolu a 839 uděleno právních rad. V roce 2009 to bylo 7321, tedy o 270 podnětů více. Osobně navštívilo kancelář veřejného ochrance 1381 osob z toho 579 osob podalo podnět ústně do protokolu a bylo podáno 802 právních rad.

Informační linky zaznamenaly v roce 2008 5672 podnětů a v roce 2009 to bylo 5433.

I po devítileté působnosti ochrance, je stále problém, že téměř polovina podnětů je podána mimo působnost. Konkrétně to bylo v roce 2008 44% mimo působnost a v roce 2009 to bylo 47%.

Podle členění oblastí se nejvíce podávají podněty v oblasti sociálního zabezpečení. V roce 2008 to bylo 972 podnětů a v roce 2009 to bylo 970. V oblasti staveb a regionálního rozvoje to bylo v roce 2008 452 podnětů a v roce 2009 461 podnětů. Třetí největší oblastí je ob-

last armády, policie a vězeňství. V této oblasti to bylo v roce 2008 339 podnětů a v roce 2009 338 podnětů. Další oblastí je státní správa a soudnictví, kde to bylo 286 podnětů v roce 2008 a 285 podnětů v roce 2009. Pátou největší oblastí je doprava a spoje, kde to bylo 274 podnětů v roce 2008 a 275 podnětů v roce 2009.

Z těchto statistik vyplývá, že se roky 2008 a 2009 téměř neliší.

Největší oblastí, kdy byly podány podněty mimo působnost, je oblast civilněprávních věcí. V této oblasti bylo v roce 2008 podáno 1766 podnětů a v roce 2009 dokonce 2135 podnětů.

V roce 2008 ombudsman zahájil 755 místních šetření z toho z vlastní iniciativy 29. V roce 2009 bylo zahájených místních šetření podstatně méně – 673 a z vlastní iniciativy taktéž 29 šetření jako v roce 2008.

V roce 2008 bylo ukončeno celkem 728 šetření a zjištěno 481 pochybení. Toto číslo se skládá ze 401 pochybení, kde sjednal nápravu úřad sám. 74 pochybení bylo napraveno na základě závěrečného stanoviska veřejného ochránce a 6 pochybení úřady neuznaly, a proto VOP využil své „sankční“ právo a tyto kauzy mediálně zveřejnil.

V roce 2009 bylo ukončeno celkem 673 místních šetření a z toho zjištěno 461 pochybení. Pochybení, kdy úřad sjednal nápravu sám bylo 379. Na základě závěrečného stanoviska ochránce byla sjednána náprava v 66 případech a v 17-ti případech náprava nebyla provedena, proto zde bylo opět uplatněno právo zveřejnit tyto případy.

Tabulka 1 – Podněty v letech 2008 a 2009

	2008	2009
Vyřízeno celkem podnětů	6978	7413
Odloženo podnětů	1265	575
Objasněno podnětů	4908	6076
Stažené podněty zpět	66	83
Podněty jako opravné prostředky	11	6
Podněty zvláštní důležitosti	4	4

3.6 Kauza Chomutov

Chomutov eviduje na čtyři tisíce dlužníků, pohledávky přesáhly 240 milionů korun. Město proto přijalo razantní opatření. Nejprve se zaměřilo na neuhrazené pokuty či poplatky, což představuje přibližně 40 milionů korun. Tato částka se nahromadila za zhruba pět let. Většinou šlo o pokuty do tisíce korun, které lidé neuhradili.

Tvrdý postup Chomutova vůči dlužníkům se zalíbil i starostům desítek jiných českých měst. Podobné represe připustili například představitelé Hradce Králové, Litvínova, Kadaň, Ústí nad Labem, Slaného a dalších měst. Nejdál z nich je v tuto chvíli Litvínov.

Exekutoři zabavili asi stovce dlužníků téměř všechny peníze. Z příspěvku jim ponechali zhruba 1000 korun.

K prvním hromadným exekucím došlo v Chomutově 17. února 2009. Exekutor zabavil dlužníkům peníze vyplacené na dávkách v hmotné nouzi přímo v budově magistrátu.

Peníze odebírali exekutoři přímo při výplatě dávek. Pomáhala jim policie, protože lidé se proti takovému způsobu bouřili.

Někteří příjemci dávek z řad neplatičů se proti tomuto postupu odvolali. Ústecký krajský soud jim dal za pravdu. Rozhodl, že mají nárok na vrácení peněz. Dávka v hmotné nouzi je podle odůvodnění rozsudku nepostižitelná.

Postup radnice označil za nešťastný ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil, který ho nechal prověřit. Touto kauzou se zabývalo mnoho orgánů i Kancelář veřejného ochránce práv. Podle ombudsmana je odebírání peněz přidělených jako sociální dávka v rozporu s ústavou. Postup radnice má ale i řadu zastánců.

Město chtělo exekucemi tvrdě postupovat proti nepřizpůsobivým občanům - dlužníkům. Ministerstvo pro lidská práva a národnostní menšiny takový přístup odsoudilo.

Chomutov i nadále trval na konání exekucí, jeho názor se nezměnil. Další exekuce se konaly až od března. Důvodem přestávky byl tlak, který ministerstvo uplatnilo vůči exekutorské komoře a také chtěli dát dlužníkům čas, aby si přišli na magistrát svoji situaci vyřešit. Už po první exekuci projevíly desítky lidí zájem o uhrazení svého dluhu. Město se s nimi dohodlo na splátkovém kalendáři.

Exekuce je zákonem stanovený postup, kterým se vynucuje rozhodnutí, jež nebylo splněno dobrovolně ve stanovené lhůtě. Předpokladem exekuce je exekuční titul. Exekuce je různě upravena pro různé druhy řízení. Mezi způsoby provedení exekuce, ukládá-li exekuční titul zaplacení peněžité částky, patří: srážky ze mzdy, příp. srážky z jiných příjmů; příkázání

pohledávky, zejména příkazem k výplatě z účtu u peněžního ústavu; prodej movitých věcí a nemovitostí a také jiné způsoby stanovené občanským soudním řádem.

Město trvalo na tom, že sociální dávka se po vyplacení stává penězi. Lze je proto odebrat jako věc movitou v exekuci. Podle primátorky města by jinak by musely být peníze ze sociálních dávek nějak označeny, aby bylo zřejmé, odkud pocházejí a města mohla své pohledávky vymáhat z peněz, které z dávek nepocházejí. Soud rozhodl pouze, že zvolený způsob nebyl správný, ale exekuce jako takové nezastavil.

3.6.1 Vyjádření veřejného ochránce práv ze dne 18.2.2009¹⁶

Na základě informací o exekucích prováděných zabavením hotových peněz pocházejících z právě vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v prostorách Magistrátu města Chomutova ochránce podal Ministerstvu spravedlnosti podnět k výkonu státního dohledu nad exekuční činností soudního exekutora.

Popsaný postup ochránce považuje za nezákonný.

Není pochyb o tom, že dávky pomoci v hmotné nouzi exekuci nepodléhají (§ 317 odst. 2 občanského soudního řádu). Na tom nic nemění ani skutečnost, že po okamžiku výplaty dávek dochází k jejich zabavení takzvaným prodejem movitých věcí, za které se považují i hotové peníze. Pokud totiž není pochyb o tom, že takové peníze pocházejí z dávek, ochrana „dávek“ trvá.

Nehledě na popsany zákaz postižení dávek pomoci v hmotné nouzi jsou hotové peníze při exekuci chráněny i jinak. Dle ustanovení § 322 odst. 1 občanského soudního řádu totiž nesmějí být exekucí postiženy ty věci (včetně hotových peněz), které povinní nezbytně potřebují k uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny. Ustanovení § 322 odst. 2 písm. d) občanského soudního řádu, které výslovně zakazuje postihnout hotové peníze do částky 1.000 Kč, je pouze jedním z příkladů. Neplatí tedy nutně, že jde o nepřekročitelnou částku bez ohledu na velikost rodiny, a tím její nezbytné potřeby. Vezměme také v úvahu, že uvedený „limit“ 1.000 Kč (dříve Kčs) platí v nezměněné výši od účinnosti občanského soudního řádu, tedy od 1. dubna 1964!

Osoby, kterým byly peníze popsáným způsobem zabaveny, mohou soudu podat návrh, aby exekuci na jejich majetek vedenou prodejem movitých věcí v rozsahu postižení hotových

peněz pocházejících z výplaty dávek pomoci v hmotné nouzi v částce, která jim byla zaba-vena, částečně zastavil.

Nad rámec problému ochránce upozorňuje na nesprávnost tvrzení o možnosti plného zaba-vení dávek pomoci v hmotné nouzi po jejich připsání na účet u banky. Na základě ustanovení § 310 občanského soudního řádu se totiž opět uplatní ustanovení § 317 odst. 2 občanského soudního řádu vylučující dávky pomoci v hmotné nouzi z exekuce. Proto ani dávky připsané na účet v době jeho postižení exekucí nelze postihnout zcela – ochrana (kromě změny způsobu výplaty budoucích dávek) opět spočívá v podání návrhu na částečné zastavení exekuce.

Ochránce tedy nežádá nic než dodržení zákonného postupu.

3.6.2 Vyjádření ombudsmana ze dne 26.8.2009¹⁷

Za určitých okolností může exekuci provést i obecní (městský) úřad, pokud vymáhá nedoplatky například na pokutách nebo místních poplatcích, které svým rozhodnutím sám ulo-žil. Postup takového úřadu se řídí zákonem o správě daní a poplatků a přiměřeně občan-ským soudním řádem. Jiné dluhy (např. na nájemném) nesmí obce a města tímto způsobem vymáhat. V takových případech může obec (město) podat návrh na soudní výkon rozhodnutí nebo na nařízení exekuce prováděné soudním exekutorem.

V případě, že nedoplatky vymáhají přímo obecní (městské) úřady, měly by před vlastním vydáním exekučního příkazu dlužníka vyzvat k zaplacení nedoplatku v náhradní lhůtě. Tento krok je možné vynechat pouze v případech, kdy odůvodněně hrozí nebezpečí, že účel vymáhání bude zmařen, nepřistoupí-li se k vymáhání neprodleně. Pokud byly poku-ty uloženy před rokem 2006, nelze je vymáhat, pokud od jejich splatnosti uplynula doba delší pěti let.

I v případě tohoto typu exekuce platí, že exekutor nesmí postihnout hotovost nižší než dvojnásobek životního minima (aktuálně 6252 Kč).

Zákon o správě daní a poplatků také stanovuje, že správci daně, kteří dluhy vymáhají, volí k dosažení cíle (získání dlužné částky) jen takové prostředky, které dlužníky-povinné co

¹⁶ <http://www.ochrance.cz/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2010/>

¹⁷ <http://www.ochrance.cz/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2010/>

nejméně zatěžují. Základním principem, který musí být při vymáhání dlužné částky respektovat, je princip přiměřenosti.

3.6.3 Rozbor situace - Nepřípustnost exekuce dávek, jejich účelové použití

Ustanovení § 48 odstavec 1 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi výslovně stanoví, že „dávky nepodléhají výkonu rozhodnutí“.

Dle zákona č. 110/2006 Sb., o životním minimu, můžeme odvodit, že stát občanům (za splnění určitých podmínek) garantuje určité minimální částky, které jim na uspokojování jejich základních životních potřeb musí zůstat.

Pomoc v hmotné nouzi je účelově určena k uspokojování vymezených potřeb – potraviny, hygiena, bydlení a další nezbytně nutné výdaje.

Výslovnou úpravu, která přímo vylučuje z exekuce dávky pomoci v hmotné nouzi, obsahuje ustanovení § 317 odstavec 2 Občanského soudního řádu, zařazené v části upravující výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky. Z toho vyplývá, že dávky pomoci v hmotné nouzi nepodléhají žádnému ze způsobů provedení exekuce (výkonu rozhodnutí), i když uvedené ustanovení občanského soudního řádu výslovně neodkazuje na zákon č. 111/2006 Sb.

Vyloučení z exekuce nelze obejít vydáním exekučního příkazu na exekuci prodejem movitých věcí povinného, protože zákaz je obecné povahy.

Dále je zde rozpor s morálními pravidly ve třech základních ohledech:

- a) povinní se ocitnou zcela bez prostředků, nemají z čeho hradit své základní životní potřeby
- b) exekutorovi i oprávněnému musí být známo, do jaké situace se povinní dostávají
- c) zapojením exekutora vzrůstají náklady exekuce, povinní se tak mohou čistě vinou oprávněného ocitnout bez životních prostředků po dobu několika měsíců.

Exekuce dávek pomoci v hmotné nouzi nemají oporu v zákoně, a to jak v procesním předpise (občanský soudní řád) tak ani v předpise hmotněprávním (zákon č. 111/2006 Sb.). Ani rozhodnutí chomutovského soudu nepřineslo žádná nová zjištění, která by nejen postup exekutora, ale i samotného oprávněného ospravedlňovala.

4 ZHODNOCENÍ SOUČASNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY A DOPORUČENÍ K MOŽNÝM ZMĚNÁM

Institut veřejného ochránce práv je v České republice zakotven pouze zákonem a to zákonem č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv.

Naše právní úprava zavádí i zástupce veřejného ochránce práv. Zástupce v plném rozsahu zastupuje ochránce v případě jeho nepřítomnosti. Ombudsman jej může pověřit i trvalým výkonem určité části svojí agendy. Tohoto práva český ombudsman JUDr. Otakar Motejl využil a část své agendy přenechal své zástupkyni RNDr. Jitce Seitlové.

Pokud jde o to, zda institut Veřejného ochránce práv zakotvit do Ústavy České republiky a upevnit tak jeho postavení, je to zbytečné vzhledem ke složitosti přiřazení ochránce k jedné z mocí uvedených v ústavě (zákonodárná, výkonná a soudní). Momentálně je to samostatná a nezávislá instituce na jakékoliv moci.

Myslím si že návrhy, aby ombudsman byl zakotven do Ústavy ČR jsou převážně k vůli tomu, aby bylo ztíženo zrušení této instituce. Osobně bych se této varianty nebála, protože si myslím, že zrušit institut veřejného ochránce práv v demokratickém státě by bylo krokem zpět.

Myslím si, že působnost a oprávnění ochránce jsou dostatečné a případné další rozšiřování je zbytečné. Já bych spíš osobně volila variantu ne rozšíření působnosti, ale rozšíření kontaktních míst. Kdyby kancelář ochránce měla pobočky například v krajských městech, možná by to mělo pozitivní ohlas. Přece jen osobní jednání je v určitých věcech lepší a mnohdy by stačila například jen právní rada a tím by se pak mohlo zamezit tolika podnětům podaných mimo působnost ombudsmana. Nemusely by zde být pobočky otevřené trvale, stačilo by, dle mého názoru, jen několik dní. Mohlo by to být třeba jen pár dní v měsíci nebo dle potřeby třeba až dva dny v týdnu.

Dle mého názoru je jinak právní úprava kontroly veřejné správy dostatečně zaručena. Možná by stálo za to pouvažovat o zvýšení sankčních pravomocí v případě, že orgán veřejné správy nehodlá udělat nápravu svých pochybení. V některých případech mi přijde, že pouze medializace nestačí. Respektive máme zde některé instituce, převážně v samostatné působnosti, kdy jim medializace nevadí a další dopady to na ně nemá.

Stojím si za názorem, že zřízení institut ochránce bylo pro naši společnost přínosem a ne jen zbytečným utrácením finančních prostředků. Občané, jako normální lidi bez právního vzdělání, ochránce potřebují a i nadále potřebovat budou. Celá veřejná správa se stále rozvíjí a je potřeba zajistit i nezávislou kontrolu veřejné správy. Svou činností ochránce působí na zkvalitnění činnosti institucí ve veřejné správě, a proto je tato instituce jedinečným přínosem.

ZÁVĚR

Za cíl této diplomové práce jsem si vymezila shrnout mé poznatky o zárukách zákonnosti a veřejném ochránci práv jako jedním prvkem záruk zákonnosti.

Veřejného ochránce práv můžeme charakterizovat jako orgán, který je na orgánech výkonné moci nezávislý a zodpovídá se za svou činnost pouze zákonodárnému sboru. Nejde ale o podřízenost. Ochránce řeší podněty a stížnosti občanů, které je přijímá nebo z vlastní iniciativy provádí vlastní šetření. Pokud zjistí, že práva občanů byla porušena, doporučuje správním orgánům provedení nápravy.

Na Českou republiku byl tvořen tlak z Evropské Unie na zřízení institutu ombudsmana. Po dlouhých procedurách a několika nezdařených pokusech, byl veřejný ochránce práv zakotven do našeho právního zřízení až v roce 1999 zákonem č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv. Zákon byl přijat ve velmi odlišné podobě od původních návrhů, které nebyly přijaty v roce 1993. První funkční období veřejného ochránce práv začalo 18. 12. 2000, ale zahájení činnosti ochránce jako takové začalo až v roce 2001.

Byla vytvořena instituce, která pomáhá zejména obyčejnému občanovi bez právnického vzdělání. Jedná se o levnou, rychlou, účinnou a hlavně efektivní pomoc v souvislosti s ochranou před orgány veřejné správy. Ochránce není právní zástupce, či poradce, a proto nemůže řešit záležitosti soukromoprávní a nemůže občany ani zastupovat před soudem. Zajišťuje pomoc v případech, když neexistuje jiná právní ochrana proti nečinnosti orgánů státní správy nebo v jejich přístupu v rámci principů dobré správy.

Zřízením tohoto institutu došlo, k výraznému posílení kontroly veřejné správy nezávislým vnějším činitelem. Myslím, že tato kontrola je účinnější než kontrola veřejné správy vlastními orgány. V tomto případě je zajištěna nezávislost a nestrannost, která je pro veřejného ochránce práv základním prvkem.

Myslím si, že po dobu devítiletého působení ochránce se dostal do hlubokého povědomí lidí. Má vysoké počty podnětů mu doručených a to svědčí o tom, že se tato instituce je využívána a opodstatněná.

Dle mého názoru, za dobu devíti let tato instituce dokázala, že umí reagovat na vzniklou situaci ve společnosti, vyhodnotit ji a pokud zjistí nějaké nedostatky, navrhne nápravná

opatření, případně sankce. Pomalu se stává běžnou formou kontroly veřejné správy, kde má své významné a nepostradatelné místo.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní literatura:

- [1] HENDRYCH, D. a kol. Správní právo – obecná část. 7. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009. 837 s. ISBN 97-880-7400-0492.
- [2] HENDRYCH, D. Správní věda – Teorie veřejné správy. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, 232 s. ISBN 978-80-7357-458-1
- [3] HRABCOVÁ, D. Moderní veřejná správa a ombudsman. Sborník příspěvků přednesených na vědecké konferenci. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 173 s. ISBN 80-210-3792-X.
- [4] HRABCOVÁ, D. Principy dobré správy. Sborník příspěvků přednesených na pracovní konferenci. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 265 s. ISBN 80-210-4001-7.
- [5] HRABCOVÁ, D. Působení ombudsmana v demokratické společnosti. Sborník příspěvků přednesených na mezinárodní vědecké konferenci. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 139 s. ISBN 80-210-3202-2.
- [6] KOLEKTIV AUTORŮ. Úvod do regionálních věd a veřejné správy. Vyd. 4. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2004. 447 s. ISBN 80-86473-80-5.
- [7] MANOVÁ, Petra. Veřejný ochránce práv. Zlín, 2008. 58 s. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati.
- [8] ONDRUŠ, Radek. Správní řád - nový zákon s důvodovou zprávou a poznámkami. Vyd. 1. Praha: Linde, 2005. 520 s. ISBN: 80-7201-523-0
- [9] PRŮCHA, P. Správní právo – obecná část. 7. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007. 420 s. ISBN 97-880-2104-2766.
- [10] SLÁDEČEK, V. Zákon o veřejném ochránci práv: Komentář. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2000. 135 s. ISBN. 80-7179-445-7.

Právní předpisy:

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 381/2005 Sb., změna zákona o Veřejném ochránci práv a některých dalších zákonů

Internetové zdroje:

Český veřejný ochránce práv [online]. [cit. 2010-01-19]. Dostupný na WWW: <<http://www.ochrance.cz/ombudsman/obecne.php>>.

Ombudsman: Kdy a s čím Vám může pomoci?-Měsec.cz [online]. [cit. 2010-01-03]. Dostupný na WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/ombudsman-kdy-a-s-cim-vam-muze-pomoci/>>.

Český veřejný ochránce práv [online]. [cit. 2010-04-19]. Dostupný na WWW: <<http://www.ochrance.cz/zpravy-pro-poslaneckou-snemovnu/>>

Český veřejný ochránce práv [online]. [cit. 2010-03-10]. Dostupný na WWW: <<http://www.ochrance.cz/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2010/>>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

VS Veřejná správa.

NKÚ Nejvyšší kontrolní úřad.

VOP Veřejný ochránce práv.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - Přijaté podněty v jednotlivých letech.....	30
Obrázek 2 - Struktura podnětů z hlediska působnosti ochránce.....	31
Obrázek 3 - Přijaté podněty v působnosti v jednotlivých letech v členění dle oblastí.....	32
Obrázek 4 - Přijaté podněty v působnosti v jednotlivých letech v členění dle oblastí.....	33
Obrázek 5 - Přijaté podněty mimo působnost v jednotlivých letech v členění podle oblastí	34
Obrázek 6 - Počty šetření, počty zjištěných pochybení.....	35

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Podněty v letech 2008 a 2009	37
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

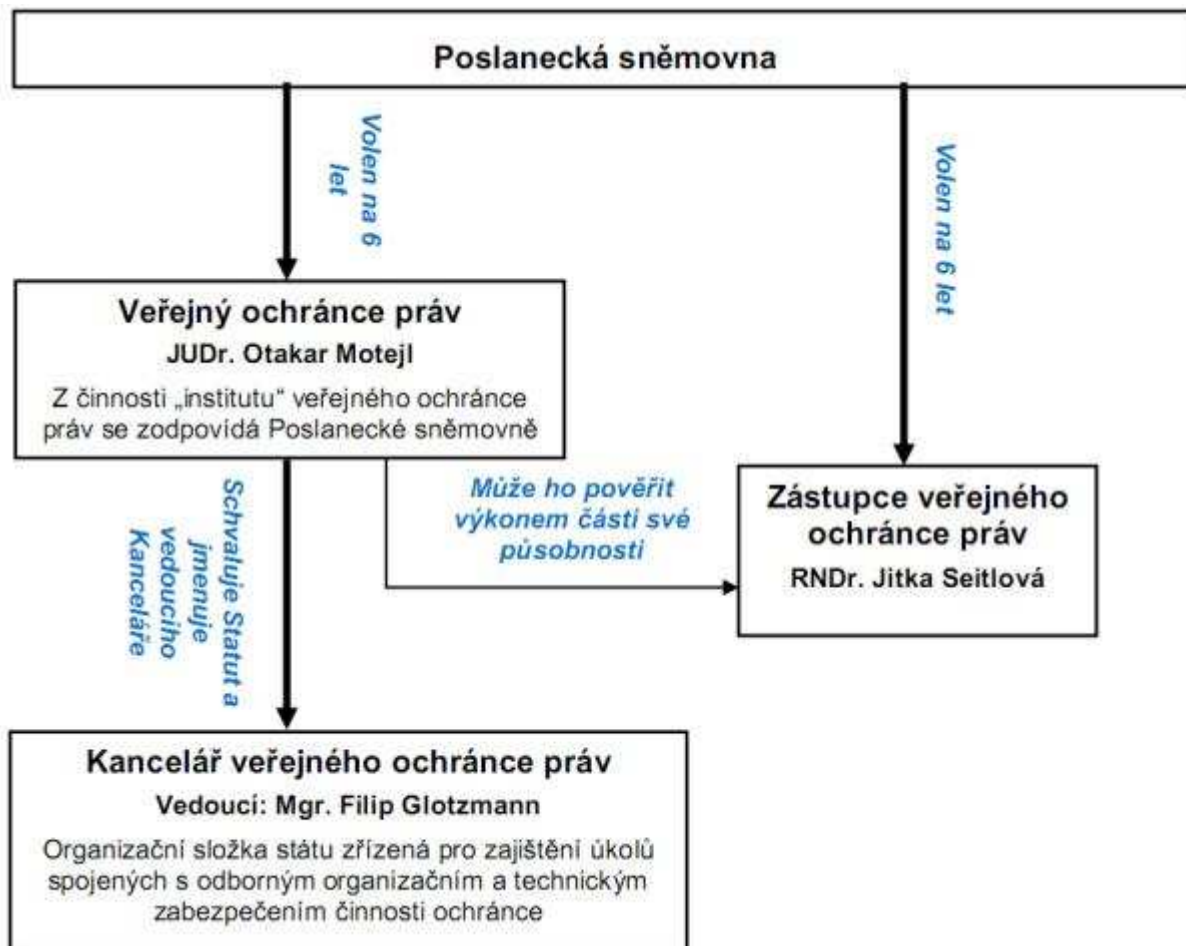
Příloha P I: Volba veřejného ochránce práv

Příloha P II: Organizační struktura VOP

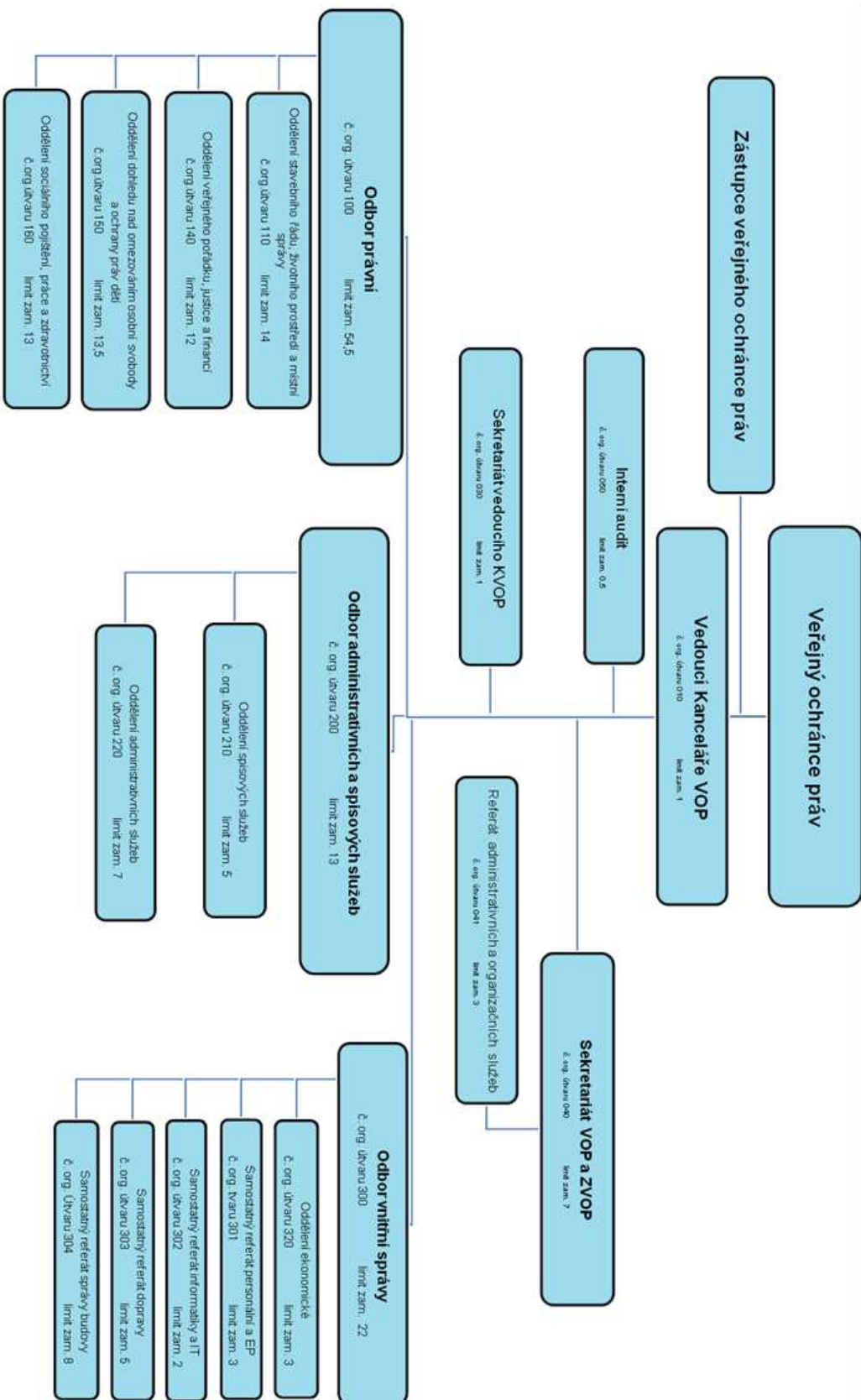
Příloha P III: Podnět veřejnému ochránci práv

Příloha P IV: Statistika VOP v roce 2008

PŘÍLOHA PI: VOLBA VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV

PŘÍLOHA P II: ORGANIZAČNÍ STRUKTURA VOP

PŘÍLOHA P III: PODNĚT VEŘEJNÉMU OCHRÁNCI PRÁV

1. Stěžovatel:

Jméno a příjmení: _____

Bydliště: _____

Telefon: _____

Telefonní číslo uvádějte vždy! Pomůžete tak rychlejšímu vyřešení Vašeho problému.

E-mail: _____

(nebo)

Název právnické osoby: _____

Jméno a příjmení osoby oprávněné k jednání za ni: _____

Sídlo právnické osoby: _____

Telefon/fax: _____

Telefonní číslo uvádějte vždy! Pomůžete tak rychlejšímu vyřešení Vašeho problému.

E-mail: _____

Podáváte-li podnět jako zástupce (za jiného):

Jméno a příjmení zástupce : _____

Bydliště: _____

Telefon: _____

E-mail: _____

Vždy uveďte také jméno, bydliště a telefon stěžovatele, kterého zastupujete.
Zmocnění k jednání doložte níže uvedenou plnou mocí:

Plná moc:

.....
Zmocnitel
(ten, kdo plnou moc uděluje)

.....
Zmocněnec
(ten, kdo na základě plné moci jedná)

2. PODNĚT SMĚŘUJE PROTI: (označte příslušný úřad či zařízení)

- ministerstvo _____
- krajský úřad _____
- obec (obecní úřad) _____
- jiný správní úřad (např. stavební, úřad práce aj.) _____

- Česká správa sociálního zabezpečení _____
- zdravotní pojišťovna _____
- zdravotnické zařízení _____
- Policie ČR _____
- služební orgán Armády ČR (Hradní stráž) _____
- Vězeňská služba ČR (věznice) _____
- zařízení, kde se vykonává ochranná nebo ústavní výchova _____
- orgán státní správy soudu (předseda soudu) _____
- Česká národní banka _____
- Rada pro rozhlasové a televizní vysílání _____
- jiný úřad či instituce _____

Případné doplňující údaje k příslušnému úřadu (zařízení) – název a sídlo, příp. jméno a příjmení nebo jiná identifikace konkrétního úředníka:

3. Co je předmětem Vaší stížnosti veřejnému ochránci PRÁV:

(stručné vyličení podstatných okolností věci)

4. Čeho chcete podáním veřejnému ochránci práv dosáhnout?

5. Komu (jakému úřadu či instituci) byla věc předložena před tím, než jste se obrátil/a na veřejného ochránce práv? Vyzval/a jste některé z nich k nápravě? V případě, že ano, kdy a jakým způsobem se tak stalo, co Vám bylo odpovězeno?

6. Seznam příloh, které k objasnění podnětu připojujete, a všechna rozhodnutí, jichž se Váš podnět týká (kopie, nikoliv originály):

Datum: _____

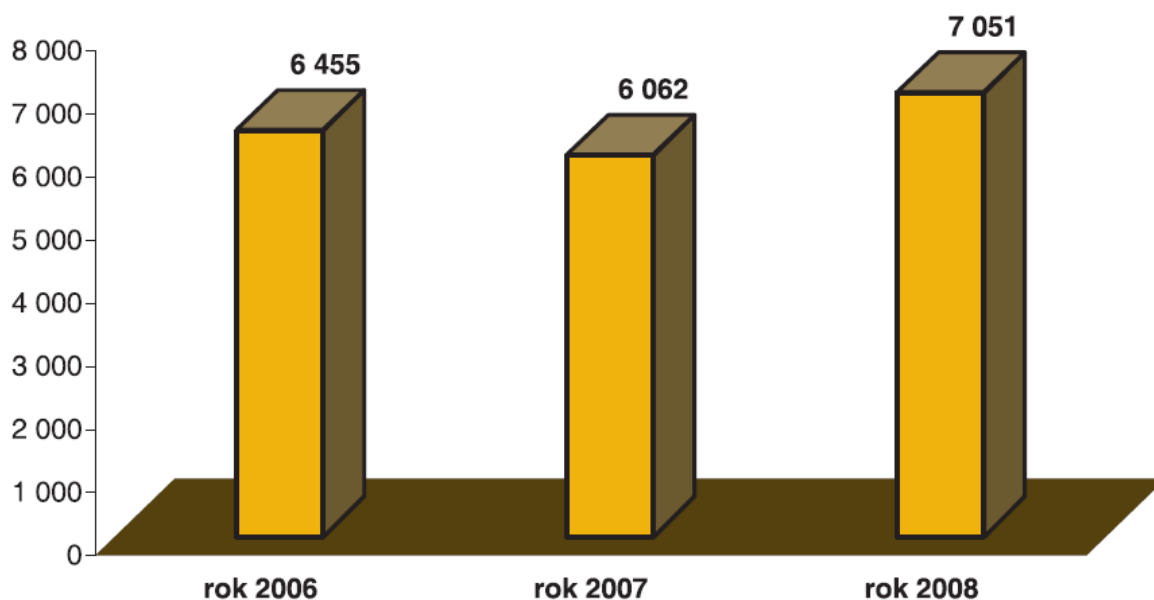
Podpis: _____

PŘÍLOHA P IV: STATISTIKA VOP V ROCE 2008

Základní statistické údaje

Údaje o doručených podnětech

V průběhu roku 2008 bylo ochránci doručeno celkem 7 051 podnětů. Kancelář ochránce osobně navštívilo celkem 1 545 osob, z nichž 706 využilo možnost podat podnět ústně do protokolu a 839 osobám byla na místě podána právní rada, jakým způsobem mají řešit konkrétní problém (tato podání se nezapočítávají do celkového počtu doručených podnětů). Pro úplnost je třeba uvést, že do počtu podnětů doručených ochránci nebyla a nejsou zahrnuta další podání stěžovatele doručená ochránci v průběhu vyřizování spisu. Srovnání počtu doručených podnětů v minulých letech dokumentuje následující sloupkový graf.

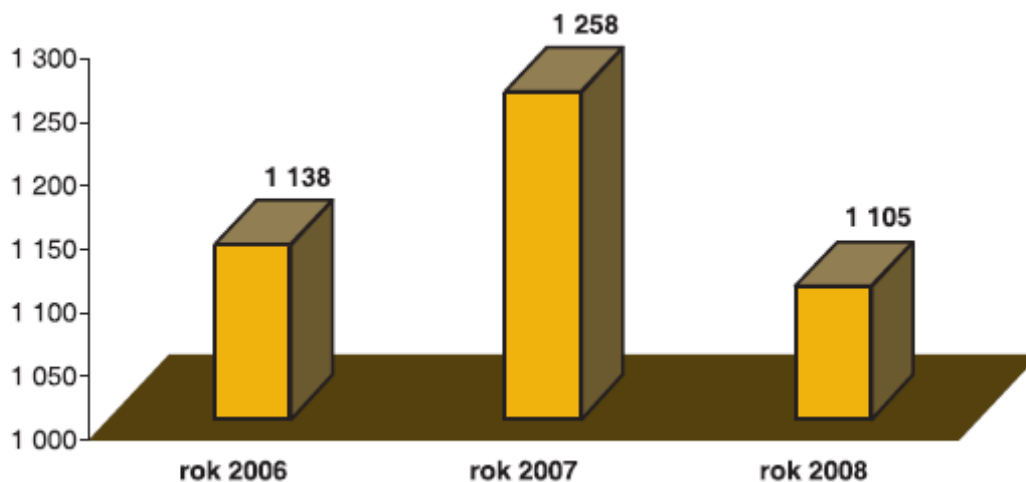

Obrázek 7 - Přijaté podněty v jednotlivých letech

Informační telefonní linky, která slouží k zodpovídání žádostí o jednoduchou právní radu a k dotazům na stav vyřizování podnětu, využilo v uplynulém roce **5 672 osob**.

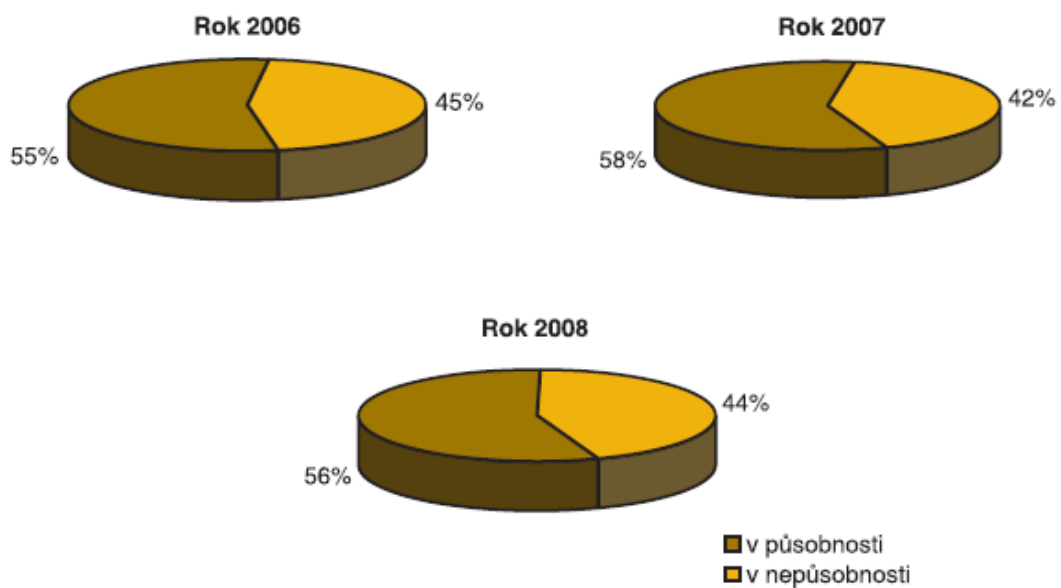
Pokud se jedná o formu podání, rok od roku narůstá **počet podnětů podaných elektronicky**.

V roce 2008 bylo doručeno běžnou elektronickou poštou nebo prostřednictvím elektronické podatelny celkem **1 105 podnětů**.

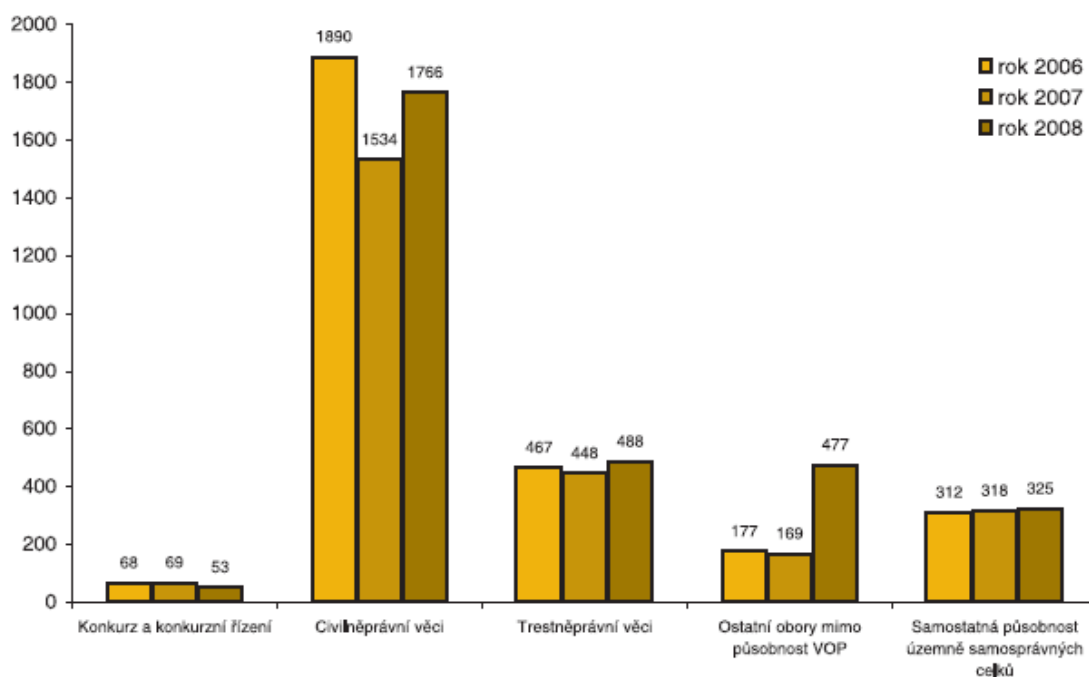
Obrázek 8 - Podněty podané elektronicky

Struktura podnětů z hlediska působnosti ochránce se v roce 2008 oproti předchozím letům příliš nezměnila (*viz grafické vyjádření*). Tak jako v minulých letech převažovaly podněty spadající do působnosti ochránce. V roce 2008 bylo v působnosti 56 % z celkového počtu podnětů, mimo působnost potom 44 % podnětů.

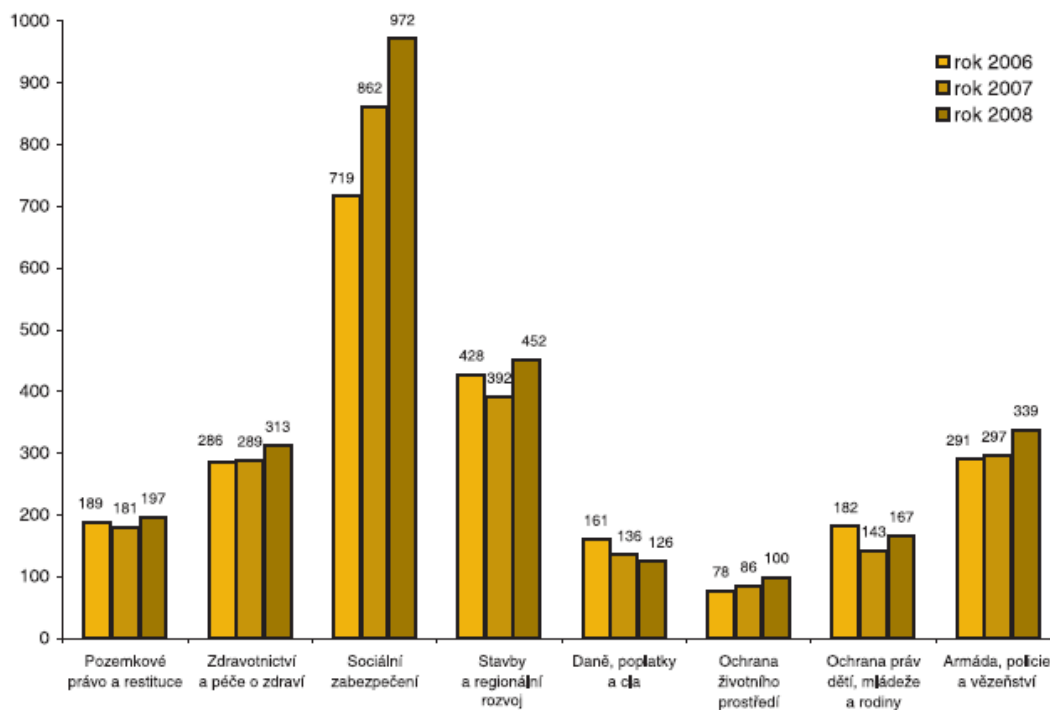

Obrázek 9 - Poměr stížností podaný v působnosti a mimo působnost v letech

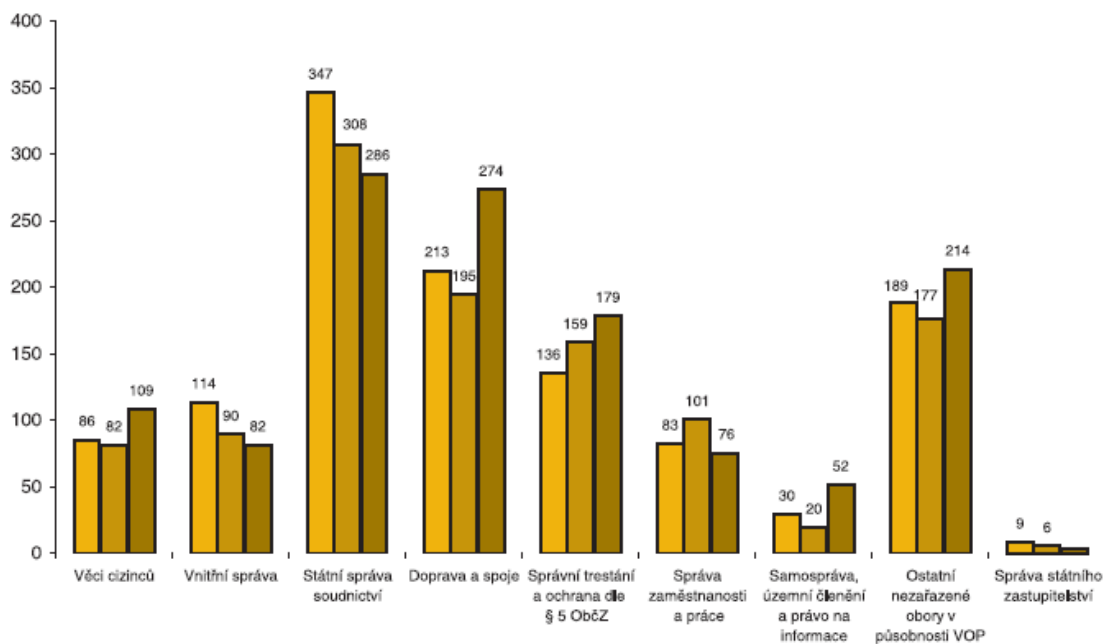
Podněty doručené ochránci jsou tříděny nejen z hlediska jeho působnosti, ale rovněž i **podle jednotlivých oblastí státní správy**. Z grafu na následující straně vyplývá, že standardně se na ochránce obrací nejvíce občanů v oblasti sociálního zabezpečení, stavebního řádu, policie, zdravotnictví a státní správy soudů.

Obrázek 10 - Podněty podané mimo působnost v letech dle členění oblastí

Obrázek 11 - Podněty podané v působnosti v letech dle členění oblastí

Obrázek 12 - Podněty podané v působnosti v letech dle členění oblastí

V roce 2008 zahájil ochránce celkem **755 šetření**, přičemž **ve 29 případech** využil svého oprávnění **zahájit šetření z vlastní iniciativy**. Počet takových šetření zůstal zhruba na stejné úrovni jako v roce 2007 (tehdy šlo o 33 případů). Jednalo se obdobně jako v minulých letech o problémy obecného charakteru nebo o takové situace, kdy se ochránce o nesprávném postupu úřadů dozvěděl z hromadných sdělovacích prostředků.

Údaje o vyřízených podnětech

Ochránce v roce 2008 vyřídil celkem **6 978 podnětů**.

Z celkového počtu vyřízených podnětů bylo:

1 265 odloženo. Důvodem odložení byl především nedostatek působnosti. V menší míře se potom jednalo o odložení z důvodu nedoplnění náležitostí podnětu anebo o odložení podnětu pro zjevnou neopodstatněnost;

4 908 objasněno. V těchto případech ochránce poskytoval stěžovatelům především radu, jak by měli dále postupovat při ochraně svých práv. Ochránce v určitých případech vyřídil

podnět formou objasnění s tím, že problém stěžovatele není ojedinělý a že na základě obdobných podnětů zahájil ochránce ve věci obecnější šetření z vlastní iniciativy.

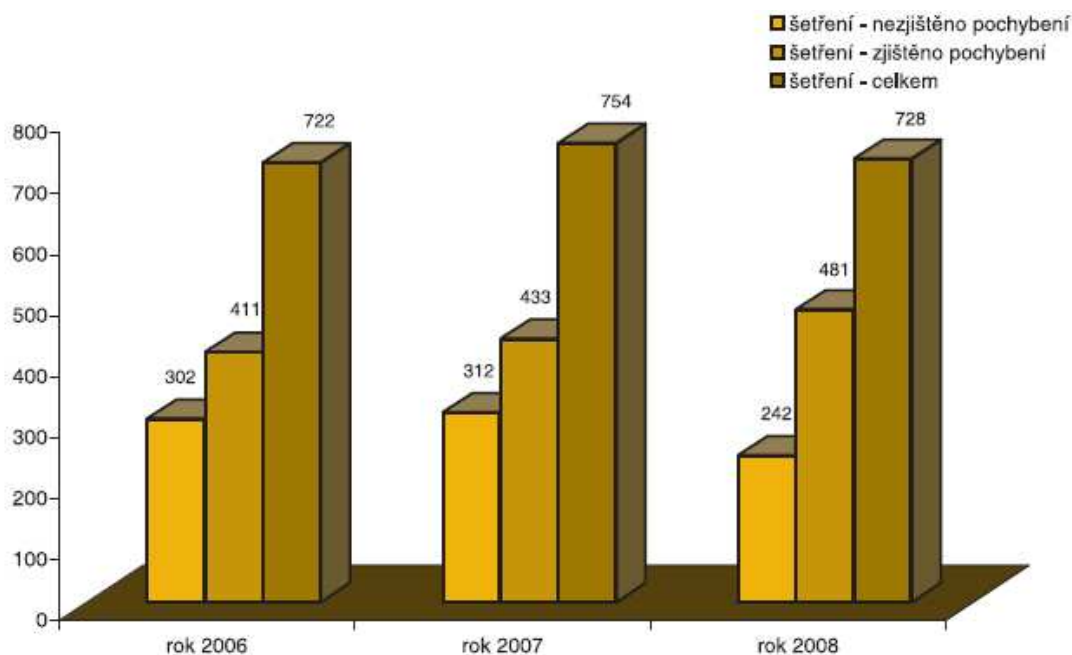
Ochránce ukončil v roce 2008 **celkem 728 šetření** s tím, že:

242 případů bylo uzavřeno konstatováním, že ochránce **nezjistil v postupu úřadu pochybení**;

481 případů bylo uzavřeno s konstatováním **pochybení úřadu**, z tohoto ve **401** případech úřad sám napravil svá pochybení poté, co ochránce vydal **zprávu o šetření**;

v **74** případech úřad svá pochybení sám nenapravit a ochránce musel vydat **závěrečné stanovisko**, jehož součástí byl návrh opatření k nápravě (pochybení úřadu tak byla napravena až na základě závěrečného stanoviska);

v **6** případech úřad svá pochybení nenapravit ani po vydání závěrečného stanoviska, a ochránce proto využil „*sankčního*“ oprávnění a o pochybeních úřadu vyrozuměl nadřízený úřad a informoval veřejnost.

Obrázek 13 - Počty šetření, počty zjištěných pochybení

Do počtu vyřízených podnětů v roce 2008 je dále třeba započítat **66 případů**, kdy stěžovatel **vzal svůj podnět zpět**, a dále **11 podání**, kdy podnět byl svým obsahem opravným pro-

středkem podle předpisů ve věcech správních nebo soudních (§ 13 zákona o veřejném ochránci práv).

Ochránce v roce 2008 ukončil také **4** tzv. **spisy zvláštní důležitosti**, jejichž výsledkem by měla být změna správní praxe v určitých oblastech nebo vytvoření legislativního doporučení vládě a Poslanecké sněmovně. Informace, které vyplývají z šetření tohoto typu, jsou obsaženy mj. v komentářích k jednotlivým oblastem státní správy, stejně jako v *části VI. (Doporučení Poslanecké sněmovně)*.